

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 95. vuosikerta 19.9.2019

7 | 19

Journalistien
maailmanliitto
on riitainen ja
köyhä
s. 20

Vehkoon
tuomio etenee
hoviin
s. 34

Kiky?
Kiitos riittää!
s. 35

Katri Makkonen palasi
presidentin kansliasta
poliitikkojen tenttaajaksi **14**

KUVA: VILLE PALONEN

Media ei uskalla kritisoida median keskittymistä.

Ville Manninen

s.4

Mitä vittua? -podcast syntyi "yksillä". Siltä tekijät haluavat sen myös kuulostavan.

s.38

Maria Pettersson ● Twitter: mariapettersson
● maria.pettersson@journalistiliitto.fi

Viestinnän ja journalismin sekoittuminen huolettavat, mutta väärästä syystä

Jos toimittaja on elämässään tehnyt mitä tahansa muuta työtä kuin toimittamista, sitä pidetään etuna. Kokemus hoitotyöstä, rakennusalalta tai ravintolatöistä tekee toimittajasta asiantuntijan ja hänen noita aloja koskevista jutuistaan uskottavampia.

On kaksi alaa, joilta hankittu kokemus ei ole toimittajalle eduksi: viestintä ja politiikka.

Alalla on keskusteltu paljon siitä, miten journalistit siirtyvät viestijöiksi ja miten se muuttaa molempia aloja. Tässä lehdessä esitellään paluumuuttajia: toimittajataustaisia ihmisiä, jotka ovat käyneet viestimässä ja palanneet sitten journalisteiksi. Kysyimme heiltä, tietenkin, miten he aikovat hoitaa jääviysasiat. Samaa olivat kysyneet monet ennen meitä. Jos he olisivat palanneet joltain muulta alalta kuin viestinnästä, asia ei tuntuisi niin tärkeältä. Viestijän palaami-

nen toimittajaksi herättää kuitenkin epäluuloa – siitä huolimatta, että monet ammatillaiset tekevät molempien alojen töitä.

ON HYVIÄ SYITÄ sille, miksi juuri viestintä tuottaa epämukavaa oloa. Ensinnäkin monet toimittajat näkevät viestinnästä vain pienen osan: sen, jossa tiedottaja yrittää joko syöttää tai pimittää tietoa. Useimmilla ei ole toimenkuvasta kuin aavistus, eivätkä monet toimittajat esimerkiksi tiedä, että alalla on kansainvälinen eettinen koodisto. *Ateenan koodi* on vuodelta 1965, *Lissabonin koodi* vuodelta 1978 ja suomalaiset *Viestinnän eettiset ohjeet* vuodelta 2015.

Toisekseen huolettaa alojen sekoittuminen. Se on isompi yhteiskunnallinen trendi, josta professorit **John Corner** ja **Dick Pels** käyttävät luonnontieteistä lainattua termiä dedifferentaatio. Alat lainailevat toimintatapoja toisiltaan.

KUVA: PETRI BLOMQVIST

”On kaksi alaa, joista hankittu kokemus ei ole toimittajalle eduksi: viestintä ja politiikka.”

Esimerkiksi politiikka ottaa vaikutteita markkinoinnista: puolueita ja poliitikkoja brändätään, kansalaisten toiveita kartoitetaan markkinatutkimusta muistuttavilla metodeilla ja vaalikampanja on ensisijaisesti mainoskampanja.

Samaan tapaan viestintä ottaa vaikutteita journalismista: natiivimainonta, advertoriaalit ja sisältömarkkinointi ovat osa tätä kehitystä. Viimeksi asiasta keskusteltiin, kun Oulun uusi viestintäjohtaja, *Demokraatin* entinen päätoimittaja **Mikko Salmi** ilmoitti kaupungin perustavan ”markkinointihenkisen, mutta *Journalistin ohjeisiin* sitoutuneen” verkkomedian sekä sponsoroivansa yhdessä S-ryhmään kuuluvan osuuskauppa Arinan kanssa *Mustread.fi*-verkkosivustoon toimittajan. Sittemmin kaupunginhallitus linjasi, että verkkomedia ei sen näkökulmasta ole riippumaton verkkolehti vaan kaupungin markkinoinnin lehti.

Kolmas pelko on, että toimittajaksi palannut onkin salaa tai huomaamattaan uskollinen edelliselle työnantajalleen eikä jäävää itseään kun olisi syytä – tämä siitakin huolimatta, että toimittajat ovat usein jääviysasioissa hyvin tarkkoja. Niin pitääkin olla, ja mielellään vielä vähän tarkempia kuin mitä yleisö edellyttäisi.

Viestinnän ja journalismin sekoittuminen on vaarallista ja johtaa journalismin uskottavuuden horjumiseen. Suurin uhka eivät kuitenkaan ole viestintäalalla piipahtaneet toimittajat. Tutkija **Laura Juntusen** analyysin mukaan 36 prosenttia suomalaisissa suurissa viestimisissä julkaistuista uutisista hyödynsi jollain tavoin ulkopuolisten tuottamaa PR-materiaalia. Osassa viestimiä tiedotteet julkaistaan sellaisinaan. Tämä on huomattavasti isompi ja akuutimpi ongelma kuin useammalla alalla työskentelevät, etiikastaan tarkat ammattilaiset. ●

KUVA: JOHANNES TERVO

Hyvää ruokajuttua kypsytellään jopa vuosi.

s.12

Kannen/Takakannen kuva: Meeri Utti, Emmi Nieminen, kuvitus

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti 95. vuosikerta
19.9.2019

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /
ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Maria Pettersson 045 675 7401

TOIMITUSSIIHTEERI /
REDAKTIONSSEKRETERARE
Marja Honkonen 050 379 9108
Manu Marttinen (kirjoitusvapaalla)

TOIMITTAJAT / REPORTRÄR
Manu Haapalainen 050 501 0716
Tommy Pohjola 050 300 3510
Nina Erho 050 379 8155 (työkierrossa)

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.slaktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@jaicom.com

PAINO / TRYCKERI
I-print Oy, Seinäjoki
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330, faksi 09 640 361
PL 50, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 8/2019
ILMESTYY 17.10., AINEISTO 9.10.

ILMOITUSMYynti:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

Lehtien keskittyminen muutamalle omistajalle on riski, kirjoittaa mediatutkija Ville Manninen

Ville Manninen, teksti ● Hanna-Kaisa Hämäläinen, kuva

VILLE MANNINEN

- 31-vuotias väitöskirjantutkija Jyväskylän yliopiston kielijärjestelmien ja viestintätieteiden laitoksella.
- Tutkii väitöskirjassaan verkkojournalismin luotettavuutta.
- On lisäksi tutkinut suomalaismedian moninaisuutta vuodesta 2015 lähtien.
- Työskennellyt kesätoimittajana seitsemässä sanomalehdessä, viimeisimpänä Länsi-Savossa.

Suomen media on yhä harvemmissä käsissä. Sähköinen media on aina keskittynyt harvoille yhtiöille, ja nyt myös sanomalehtien ketjuuntuminen lähestyy huolestuttavaa tasoa. Keväällä tehty Kaakon Media -kauppa laajensi Keski-suomalainen Oyj:n imperiumin 66 lehteen, joka vastaa jo reilua kolmannesta Sanomalehtien liiton jäsenlehdistä. Yhdessä Alman ja Sanoman kanssa se hallitsee valtaosaa maan sanomalehtikentästä. Kansainvälinen korkean keskittymisen raja ylittynyt tälläkin alalla pian. Se on uhka suomalaismedian moninaisuudelle.

Havainnollinen esimerkki keskittymiseen liittyvistä riskeistä löytyy Yhdysvalloista. Alkuvuodesta 2018 satoja paikallisia televisioasemia omistava Sinclair Broadcast Group antoi toimituksilleen käskyn: kaikkien asemien uutistenlukijoiden piti varoittaa katsojia muiden yhtiöiden virheellisistä ja puolueellisista uutisista. Kampanjan tunnuksiksi nousi ironisesti sitaatti ”this is extremely dangerous to our democracy” – tämä on äärimmäisen vaarallista demokratiallemme. Sinclairin tempaus herätti ivaa, mutta myös muistutti siitä, kenelle sananvapaus mediassa kuuluu. Ei yleisölle tai toimittajille, vaan omistajille.

Suomalaismedian keskittyminen on jäänyt julkisuudessa varsin vähäiselle käsittelylle. Siitä puhutaan lähinnä olosuhteiden sanelemana pakkona. Perinteisen median tuotot laskevat Googlen ja Facebookin kaltaisten alustajättien puristuksessa, joten pienemmät mediayhtiöt etsivät turvaa suurten konsernien ”leveämpien hartioiden” takaa. Ovatko toimitusten taloudet niin kuralalla, etteivät ne uskalla kritisoida oman alansa kehitystä?

SUOMESSA TIEDOTUSVÄLINEIDEN omistajien vallankäyttö on yleensä maltillista: toimittajat saavat päättää sisällöistä, kunhan liiketoiminta on kannattavaa. Suora käskyvalta ei kuitenkaan ole ainoa tai edes tärkein median moninaisuuden määrittäjä. Mediakonsernien sisältöyhteistyö voi

kaventaa moninaisuutta, vaikka sille olisikin taloudellisesti järkevät perusteet. Merkityksensä on myös sillä, mistä maista sisällöt ovat peräisin, mitkä ihmisryhmät näkyvät mediassa, minkätyyppistä sisältöä mediassa on tarjolla ja millaisia sisältöjä yleisö lopulta valitsee. Moninaisuutta pitää tarkastella monesta eri kulmasta. Se kuitenkin vaatii toimituksilta työtuntien ja julkaisutilan uuraamista sekä kipeää itsekritiikkiä.

Median moninaisuudesta on vaikea puhua ja kirjoittaa. Aihe on vivahteikas ja vaatii epädramaattista pohdiskelua. Moninaisuuden kaventumiseen ei myöskään ole helppoja ratkaisuja. Keskittymiselle on todellisia liiketaloudellisia perusteita ja siihen puuttuminen voisi ennestään heikentää media-yhtiöiden kannattavuutta. Lisäksi kynnys mediasisältöjen sääntelyyn on jo sananvapausyistä johtuen korkea.

Aihe päättyykin julkiseen keskusteluun yleensä vasta silloin, kun poliitikko tai aktivisti kokee maailmankatsomuksensa syrjityksi. Näin moninaisuuden perään kyseleminen uhkaa leimautua mielipidevähemmistön kiukuteluksi. Todellisuudessa median moninaisuus koskettaa kaikkia.

SUOMEN PERUSTUSLAISSA taataan oikeus sananvapauteen. Sen tarkoitus on turvata vapaa mielipiteenmuodostus, mikä on sekä ihmisoikeus että toimivan demokratian edellytys. Samaan tähtää myös moninaisen median ihanne. Media tarjoaa ihmisille ajattelun raaka-ainetta, etenkin niistä kaukaisista asioista, joista heillä ei ole suoria kokemuksia. Suomessa peräänkuulutetaan media-lukutaitoa ja -kriittisyyttä, mutta taitojen kehittyminen edellyttää moninaista mediaa. Loputtomien Simpsonit-uusintojen äärellä mietiskely ei auta muodostamaan mielipidettä Nato-jäsenyydestä tai valitsemaan eurovaaliehdokasta.

Median moninaisuus on tärkeä yhteiskunnallinen aihe. Sivuuttamalla sen toimittajat tekevät yleisölleen karhunpalveluksen ja sallivat huomaamattoman liu’un kohti entistä yksipuolisempaa mediaa. Se jos mikä on todella vaarallista demokratialle. ●

Keskisuomalaisen pääkirjoitustoimittaja Anita Kärki työmatkareitillä Oikokadulla, Jyväskylän Mäkimatissa. Kärki on pyöräillyt joka päivä töihin jo 18 vuoden ajan. "Parhaimmillaan pakkasta on ollut 36 astetta", Kärki kertoo.

Vähemmän lentämistä ja kokoukset etänä – mediatalot pienentävät hiilijalanjälkeään

Manu Haapalainen, teksti • Petri Blomqvist, kuva

2000

Asiakirjapyyntöjen tekeminen ja siihen vastaamisen pitäisi olla helppoa eikä kovin kallista. Kun toimittaja Teppo Kuittinen kysyi Etelä-Suomen aluehallintovirastosta työsuojeluraportteja, halusi viranomainen veloittaa niistä noin 2000 euroa. Se on liikaa, toteaa apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen. Lue lisää: journalisti.fi

KHL:n uusi akkreditointikäytäntö hämmentää suomalaisia kiekkotoimittajia. Venäjän korkeimpaan johtoon kytkeytyvän kiekkoliigan suhde sananvapauteen on pahimmillaan ollut vihamielinen. Lue lisää: journalisti.fi

Journalisti kysyi kahdeksalta mediatialolta, millaisin keinoin niissä pyritään oman toiminnan hiilijalanjäljen pienentämiseen. Kyselyyn saatiin vastaukset kuudesta talosta. Yritysten toimenpiteet hiilijalanjälkensä pienentämiseksi ulottuvat lentämisen vähentämisestä työmatkapyöräilyn suosimiseen ja ruokahävikin kitkemiseen.

ALMA MEDIA JULKISTI vajaa vuosi sitten pitkän aikavälin ilmastotavoitteensa – kolmantena media-alan yrityksenä maailmassa.

Alma aikoo vuoteen 2025 mennessä vähentää suoria hiilidioksidipäästöjä 21 prosenttia vuoteen 2016 verrattuna. Näihin lasketaan lehtipainon tuotannon sekä kiinteistöjen sähkön, kaukolämmön ja kaukokylmän kulutuksesta aiheutuvat päästöt sekä työsuhteiden polttoaineen kulutus.

Tavoitteena on myös vähentää epäsuoria, muun muassa jätteiden käsittelystä, painon materiaalihankinnoista ja jakelusta aiheutuvia hiilidioksidipäästöjä 10 prosenttia vuoteen 2023 mennessä.

Alma parantaa Suomen kiinteistöjensä energiatehokkuutta viisi prosenttia vuosina 2016–2020 ja siirtyy päästöttömään sähköön kaikissa Suomen kiinteistöissään vuoden 2020 loppuun mennessä.

SANOMALLA EI OLE hiilijalanjäljen pienentämiseen liittyvää julkistettua tavoitetta. Konsernista kuitenkin kerrotaan suurimpien ympäristövaikutusten syntyvän energia- ja paperivalinnoista. Osa Sanoman ostamasta sähköstä on vihreää, mutta se ei tällä hetkellä seuraa ekosähkön osuutta energiastaan.

Sanoma on onnistunut vähentämään energiankulutustaan. Merkittävin vähennys oli Vantaan Sanomalassa, jossa vuonna 2017 toteutettu energiatehokkuushanke vähensi sähkön kulutusta viidenneksellä. Sanomatalon energiankulutus taas väheni viime vuonna noin 15 prosenttia. Koko Sanoman sähkönkäyttö väheni viime vuonna 12 prosenttia.

Erityisesti sisäisiä tapaamisia kannustetaan Sanomalla hoitamaan videoneuvotteluina.

KIINTEISTÖJEN PÄÄSTÖIHIN PUUTTUMINEN on muissakin mediataloissa tärkeä tapa pienentää hiilijalanjälkeä.

Ylen tavoitteisiin kuuluu energiankulutuksen vähentäminen omissa kiinteistöissään vuoden 2016 tasosta viidellä prosentilla. Yle aikoo myös vähentää autojensa päästöjä 30 prosenttia.

Pasilassa sähkönkulutus on vähentynyt kym-

menessä vuodessa neljänneksellä. Toimitilojen vähentäminen ja tilankäytön tehostaminen ovat parantaneet energiatehokkuutta Pasilassa, Tampereen Mediapoliksessa ja aluetoimituksissa. Pasilassa tavoitteena on vähentää toimitiloja 40 prosenttia vuoteen 2020 mennessä, mikä edelleen pienentäisi energiankulutusta.

Yle myös lisää etäneuvotteluja ja suosii muuta joukkoliikennettä, jotta lentäminen vähenee.

MYÖS MTV KERTOO pyrkivänsä vähentämään matkustamista ja lentämistä. Viimeksi kuluneen vuoden aikana lentomatkat ovat vähentyneet 13 prosenttia. Talossa suositaan videoneuvotteluita.

Henkilökunnan työsuhteautoetu on Maikkarilalla poistettu. Työntekijöitä kannustetaan joukkoliikenteeseen. Pääkaupunkiseudulla liikkumiseen on käytössä matkakortti.

Liikkumisen tarvetta on vähennetty suosimalla etätoimia. MTV:n avokonttori on paperiton, jätteet lajitellaan ja henkilöstöravintolassa keskitytään ruokahävikin minimoimiseen.

MTV on Ilmalan kiinteistöissään vuokralla. Alueen uusi kaava mahdollistaa iäkkään kiinteistön purkamisenkin. Nykyistä toimitaloa halutaan kuitenkin muokata energiatehokkaammaksi.

A-LEHDET KERTOO, että matkustaminen on talossa vähäistä, eivätkä sen vaikutukset ole isoja. Suurin meneillään oleva ilmastohanke liittyy toimitiloihin. A-lehdet siirtyy marraskuussa käyttämään maalämpöä pääkonttorinsa lämmityksessä.

KESKISUOMALAISESSA PÄÄTETTIIN toistakymmentä vuotta sitten, että juttumatkat tehdään ensisijaisesti junalla ja bussilla. Samalla linjattiin, että Jyväskylän ja Helsingin väliä kuljetaan mieluiten junalla. Lentokoneella matkustaminen lopetettiin tuolla välillä kokonaan.

Konsernissa suositaan työmatkapyöräilyä. Suuri osa henkilöstöstä kulkeekin ympärivuotisesti polkupyörällä töihin. *Keskisuomalainen*-lehden autoille on asetettu päästörajat. Toimituksessa on hybridi-auto. Juttukeikoilla käydään myös toimituksen polkupyörillä.

JOURNALISTILIITTO SELVITTÄÄ parhaillaan Hiilifiksi järjestö -hankkeeseen osallistumista. Liitto on jo luopunut liharuoan tarjoamisesta tilaisuuksissaan. *Journalistin* uudistuessa alkuvuodesta lehden paperin valinnassa painotettiin paperin ekologisuutta. ●

**Pasilassa
sähkönkulutus on
vähentynyt
kymmenessä vuodessa
neljänneksellä.**

”Työntekijät on jo nyt vedetty niin tiukille, että olisi tahdikasta ja järkevää katsoa tuottojen kertymistä pidemmälle eikä lyödä hätäjarruja heti täysillä päälle.”

Yt-neuvotteluja käyvän Etelä-Suomen Median pääluottamusmies Jukka Hämäläinen
Journalistin verkkohaastattelussa 30.8.

Puoluelehti *Kansan Uutiset* aloitti yt-neuvottelut, vaikka vasemmistoliiton saaman puoluetuen määrä kasvaa. Neuvottelut päättyvät 25. syyskuuta mennessä. Lue lisää: journalisti.fi

Ammattiliitot saivat kilpailukyky sopimuksesta tarpeekseen

Tommy Pohjola, teksti

Lisää työpaikkoja ja työlle tekijöitä. Syntyi kilpailukyky sopimus eli kiky. Eniten siitä hyötyvät työnantajat.

Useat ammattijärjestöt aikovat irtisanoa tai ovat jo irtisanoneet vuonna 2016 solmitun kilpailukyky sopimuksen. Syyskuussa siitä sanoutuu irti Suomen Farmasialiitto. Sopimuksen noudattaminen alalla päättyy vuoden lopussa.

Jo aiemmin yhteensä noin 100 000 Teollisuusliiton piiriin kuuluvaa työntekijää on tehnyt samoin.

Myös Journalistiliitossa katsotaan, että nyt on aika irtautua. Liiton puheenjohtaja **Hanne Aho** ei toivo kikyille jatkoa.

"Alun perin menimme mukaan solidaarisuussysteemiin. Kyseessä on selkeästi tilapäisratkaisu. Meillä ei ole vaikutusta Suomen vientiin", Hanne Aho sanoo.

Kikyn tarkoitus oli työn hinnan alentaminen ja Suomen viennin piristäminen.

Farmasialiiton päätös on merkityksellinen, koska se oli kilpailukyky sopimuksen hyväksymisen aikaan elokuussa 2016 "lähellä vaa'ankieliasemaa osana akavalaista yhteisöä", puheenjohtaja **Antti Kataja** sanoo liiton omassa tiedotteessa.

JOURNALISTILIITON PUHEENJOHTAJA Hanne Aho muistuttaa, että kilpailukyky sopimukseen kuuluneet sosiaalivakuutusmaksujen siirrot hyödyttävät yrityksiä ja työntantajia valtavasti. Yhteenlaskettu summa on viime vuoden palkkatilaston perusteella muhkea. STTK:n laskelmien mukaan puhutaan vuosittain 1–2 miljardista eurosta, jotka siirtyivät työntekijöiden maksettavaksi.

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos Etlan elokuun puolivälissä julkaiseman tutkimuksen

mukaan työajan pidennyksen osuus työllisyyden parantumisessa oli noin 40 prosenttia. Lisäksi kikyn työllisyysvaikutuksia selitetään työvoimakustannusten alenemisella eli sosiaaliturvamaksujen ja verotuksen keventämisellä. Samaan aikaan yritysten maksamat osingot kasvoivat reippaasti. ●

Mitä mieltä kilpailukyky sopimuksesta ollaan media-alalla? *Lisää aiheesta sivulla 35*

Tätä on kiky

- Edellisen hallituksen tavoitteena oli nostaa työllisyysaste 72 prosenttiin ja työllisten määrää 110 000 henkilöllä vaalikauden loppuun mennessä.
- Työmarkkinajärjestöt allekirjoittivat 14. kesäkuuta 2016 kilpailukyky sopimuksen. Esimerkiksi lehdistö sopi 24 tunnin työajan pidennyksestä aikaisemmin samana keväänä niin, että yksi vapaapäivä poistetaan ja lopuista tunteista sovitaan paikallisesti.
- Toteutus vaihteli kokonaisten päivien lisäämisestä työajan pidentämiseen minuuteilla.

Lähde: Valtioneuvosto, Journalistiliitto

NUORI AIKUINEN SUOSII DIGILEHTEÄ

Nuoret aikuiset saavat uutisensa useammin sanomalehtien verkkosivuilta kuin Ylen kanavista. Tieto käy ilmi Sanomalehtien liiton ja Ylen samana päivänä julkaisemista tutkimuksista.

Sanomalehtien liiton tutkimuksen mukaan 67 prosenttia 18–24-vuotiaista seuraa viikottain uutisia sanomalehtien maksuttomista digipalveluista. Ylen televisiokanavia seuraa nuorista aikuisista 30 prosenttia, radiokanavia 35 prosenttia ja digipalveluita 22 prosenttia.

Ylen tilaamassa Reuters Instituten tutkimuksessa luku on hieman parempi. Sen mukaan Yle Uutisten verkkosisältöjä käytti alle 25-vuotiaista suomalaisista viikoittain 27 prosenttia.

Tutkimuksissa korostuu sisältöjen luotettavuuden merkitys. 90 prosenttia kaikista Sanomalehtien liiton tutkimukseen vastanneista nosti sen uutismedian tärkeimmäksi ominaisuudeksi.

Marja Honkonen

VERKOSTO AUTTAA VIESTIMÄÄN SUKUPUOLISTA PAREMMIN

"Ammattimies", "naisurheilija" vai mieluummin jotain muuta? THL:n Tasa-arvotiedon keskus on perustanut toimittajille ja viestijöille Sukupuolittietoisuuden viestinnän verkoston, jonka tarkoituksena on jakaa hyviä käytäntöjä sukupuolen moninaisuuden huomioimiseen ja tasa-arvon toteutumiseen journalismissa.

Verkosto toimii Facebookissa suljettuna ryhmänä. Se on osa Sukupuolella väliä? -hanketta, jonka on määrä edistää sukupuolten tasa-arvoa muun muassa mediassa. Journalistiliitto on yksi hankkeen yhteistyökumppaneista.

Marja Honkonen

OIKAISU

Journalistissa 7/2019 kerrottiin, että Yle saa valtiovarainministeriön budjettiesityksen mukaan ensi vuonna 533,2 miljoonaa euroa. Mainittu summa siirretään valtion televisio- ja radorahastoon. Ylen käyttöön jäävä raha on tosiasiaa pienempi, sillä se maksaa tuesta 10 prosenttia arvonnäisäveroä.

UUTISTOIMISTO SPT:N POMO LÄHTI JA YT:T PAINAVAT PÄÄLLE

Ruotsinkielisen STT:n raunioille pystytetty Nyhetsbyrån SPT hakee muotoaan. Syyskuussa SPT:n päätoimittaja ja toimitusjohtaja **Pär Landor** kertoi jättävänsä toimituksen, sillä hänellä on "muuta suunnitelmia". Seuraajasta ei ole vielä tietoa.

SPT on myös talousvaikeuksissa. Uutistoimistossa ovat käynnissä yt-neuvottelut, joiden piirissä ovat kaikki 11 työntekijää. SPT:n omistaja Svensk Press-tjänst Ab kertoo hakevansa ratkaisuja, joista on hyötyä suurimmille asiakkaille KSF Medialle,

HSS Medialle ja Förlags Ab Sydvästkustenille.

"Katsomme eteenpäin, emme koskaan taaksepäin", hallituksen puheenjohtaja **Tom Simola** sanoo.

Lina Laurent

Lue lisää: journalisti.fi

Kun sananvapautta loukataan, Suomen media ei puolusta itseään

Suomen maine vaarassa! Joulukuussa 2016 *Helsingin Sanomat* julkaisi Puolustusvoimain Viestikokeskusta koskeneen jutun. Juttu poiki runsaasti klikkiotsikoita, joissa kerrottiin Suomen maineen olevan uhattuna. Klikkasin ja petyin joka kerta.

Koskaan kyseessä ei ollut juttu, jossa asiantuntija olisi analysoinut Suomen mainetta lehdistönvapauden kärkeä tai eurooppalaisena demokratiana. Sen sijaan kommentoija oli presidentti, armeijan edustaja tai muu turvallisuuspolitiikan dirika.

TAPAHTUMAT etenevät nopeasti. Kaksi toimittajaa kirjoittaa juttusarjaa, jossa käsitellään sotilastiedustelua ja vakoilua. Lehti julkaisee sarjan ensimmäisen osan, joka kertoo armeijan Viestikokeskuksesta ja uusista tiedustelulajeista.

Jutun lähteinä käytetään muun muassa vuodetut dokumentteja, joissa avataan suomalaisen sotilastiedustelun keinoja ja laajuutta. Kuvituksessa on käytetty dokumenttien osasia, joissa näkyy punainen leima.

Sitten presidentti tuikkaa ulos tiedotteen: hän ei tykkää jutusta, koska se vaarantaa hänen mielestään turvallisuuden. Rikostutkinta on käynnistetty.

Presidentin harmi räjäyttää keskustelun. Maan eliitti raivoaa lehdissä ja somessa maanpetosta ja Suomen turvallisuuden vaarantumista.

Raivoava huutokuoro ei ole mitään takametsien aikamiespoikia tai persuhtavia kotirouvia, vaan maan ehdotonta turvallisuusviranomaisten, politiikan ja hallinnon eliittiä: Puolustusvoimain tiedustelupäällikkö **Harri Ohra-aho**, perussuomalainen puolustusministeri **Jussi Niinistö**, prikaatinkenraali **Mikko Heiskanen** ja monet muut.

Toimittajia ja heidän lehteään haukutaan epäisänmaallisiksi, vaarallisiksi, ajattelemattomiksi, epäpäteviksi ja epäeettisiksi. He saavat verhoiltuja tappouhkauksia ja heidän toivotaan joutuvan vankilaan.

Sitä huutokuoro ei kerro, mitkä tiedot tarkalleen ottaen ovat vaarallisia Suomen turvallisuudelle – se hän on salaista. Asiavirheitä jutusta ei löydy.

Toimittajia kritisoidaan myös päinvastaisesta syystä. Juttu ei ole vaarallinen vaan tylsä ja huono: Se ei sisällä mitään, mitä ei olisi jo aiemmin kirjoit-

tettu ja mitä ei voisi poimia julkisista lähteistä ja Wikipediasta.

SUURI OSA muista Suomen toimittajista seuraa tilannetta kuin pingisottelua – ihan kuin se ei koskisi heitä. Toimittajien ammattiyhteisössä paheksutaan juttua siksi, että kuvituksessa on käytetty salaisiksi luokiteltujen armeijan dokumenttien punaisia leimoja. Niitä ei saa käyttää, koska se ei ole sopivaa, ja koska se ei ole sopivaa, niitä ei käytetä.

Mualla länsimaissa punaiset leimat ovat lehdistöjuttujen peruskuvastoa, joiden avulla alleviivataan lähteiden autenttisuutta ja luodaan jännittävää vaikutelmaa.

Presidentti tarkentaa tiedotettaan Ylen uutisille: Jutussa ei ehkä julkaistukaan mitään turvallisuuden kannalta ”kriittistä”, mutta sen sisältämien vihjeiden perusteella voi olettaa, että ”paljon on tietoa”.

Paljon on tietoa. Hirveää, tiedotusvälineellä on paljon tietoa.

POLIISI tulee toisen – mutta vain toisen – toimittajan kotiin, penkoo paikat ja takavarikoi puhelimet, muistiinpanovälineet ja tietokoneen. Poliisille annetaan runsaasti media-aikaa selittää, kuinka normaalista operaatiosta kotietsinnässä muka oli kyse. Todellisuudessa kerta oli tiettävästi ensimmäinen Suomen sodanjälkeisessä historiassa.

Pari viikkoa sitten korkein oikeus linjasi, että kotietsintä oli laillinen. Edelleen oikeus pohtii, saako lähdesuojan alaista materiaalia tutkia ja käyttää esitutkinnassa.

Kysymyksiä on paljon. Eikö media tarvitse sananvapauttaan mihinkään, kun sen näin räikeä loukkaus normalisoidaan ”erikoistapaukseksi”? Kaikkihan ymmärtävät, että olemme hankalassa puristuksessa idän ja lännen välissä, silloin pitää sananvapauden taipua!

Otsikkotasolla juttua ei ole puolustettu missään, ja keskustelua on tähän päivään asti käyty lähinnä siitä, saako mediassa julkaista tällaisia juttuja. Media on itse normalisoinut ja piilottanut itseensä kohdistuneen hyökkäyksen. Suomi on sananvapauden kärkeä niin kauan kuin media käyttää sananvapauttaan niin, ettei tärkeää miestä harmita. ●

KUVA: MEERI UTTI

Matti Rönkä, 60

- Ylen toimittaja ja uutisankuri. Aloitti Ylessä vuonna 1990. Työskenteli aiemmin muun muassa Helsingin Sanomissa ja MTV:llä.
- Kotoisin Outokummusta.
- Valmistunut toimittajaksi Sanoman toimittajakoulusta vuonna 1983 ja valtiotieteiden maisteriksi Helsingin yliopistosta vuonna 1989.
- Kirjailija. Kirjoittanut 10 romaania, pääasiassa dekkareita. Esikoisromaanin Tappajan näköinen mies ilmestyi vuonna 2002. Crime Time -kustantamon perustajajäsen.
- Entinen JSN:n jäsen ja neuvoston varapuheenjohtaja vuosina 1999–2001 ja 2005–2007.
- Myös Ylen tv-uutiset täyttivät tänä syksynä 60 vuotta.

On vähän hassua puuhaa lukea uutisia televisiossa, **Matti Rönkä**

Ylen ykkösuutisankkurin toiveuni on kertoa kansalle vaalituloksista joka sunnuntai. "Minä en innostu enää mistään", Rönkä sanoo.

Manu Marttinen, teksti ● Ville Palonen, kuva

Täytit juuri 60 vuotta. Puoli yhdeksän uutisten katsojien keski-ikä on verrattuna olet nuorukainen.

Olen varmaan aika lähellä mediaania, mutta suuret ikäluokat nostavat keskiarvoa niin, että väite on tosi. Mutta nämähän ovat viisasta yleisöä.

Verkko edellä -ajattelu on mennyt Ylessä liiallisuuksiin.

Se meni, mutta ihan hyvillä perusteilla. Nyt on jo nähty, että oletukset perinteisen television häviämisestä eivät ole toteutuneet, kun televisioilmaisuun panostetaan taas.

Broadcast-televisio on edelleen paras tapa välittää uutisia kansalaisille.

Liikkuvan kuvan arvo ei ole muuttunut, mutta välineiden jaottelut ovat vanhanaikaisia. Jos ihminen katsoo kännykästään liikkuvaa kuvaa, katsooko hän televisiota vai seuraako nettiä?

Välillä ajattelet, että ihminen lukemassa uutisia televisiossa on vähän hassua puuhaa.

En minä oikeissa töissä enää pärjäisi.

Studiohaastatteluissa joudut välillä ponnistelemaan, jotta näyttäisit siltä kuin sinua oikeasti kiinnostaisivat haastattelun puheet.

Oikeasti en välitä. Yleisö pitää tymeä ilmettä vain kriittisyytenä.

Illan uutislähetysten alkua odotellessa ehtii kirjoittaa hyvin vaikka dekkarin.

Kotiin mennessä käyn yleensä vielä harventamassa taimikoita ja perkaamassa laskuojat ennen kuin menen vapaaehtoistyöhön nuorisotalolle.

Jos voisit valita, vaalit pidettäisiin joka sunnuntai ja sinä saisit kertoa jokaisesta uudesta tulostenusteesta.

Se on toiveuneni. Sami Borg ja Ari Hakahuhta kestokavereina, nousevia tulospylviä, yhteys Hankasalmelle – joka viikko.

Olet Valittujen Palojen vuonna 2018 tekemän kyselyn mukaan arvostetumpi uutisankkuri kuin Arvi Lind. Hymähdit tuloksen kuultuasi sinulle ominaisella tavalla.

Kuulin siitä kyllä, ja varmaan hymähdinkin, mutta

en kakkukahveja keittänyt. Kissa elää kiitoksesta, joten keuhkaa lisää!

Ajattelet olevasi köyhän miehen Arvi Lind, mutta rikkaan miehen Kari Toivonen.

En lähde tätä tällä tavoin arvioimaan. Molemmat ovat hyviä ystäviäni, entisiä alaisia ja rakkaita kollegoita.

JSN:n vuoden 2017 Terrafame-päätöksen jälkeen kysyt Atte Jääskeläiseltä, että "aiotko erota." Petyit hänen vastaukseensa, "en aio".

Olen istunut JSN:ssä kaksi kautta ja tunnen sen prosessin hyvin. Jos haastattelusta paistoi läpi joku moraalinen tuhahtus, se liittyi hänen vähättelevään suhtautumiseensa JSN:n päätöstä kohtaan.

Toimittajat siteeraavat aivan liikaa Tuntematonta sotilasta.

Asialliset uutiset kyllä hoidetaan, mutta keskustelua ohjailevat kaiken maailman Ellun kanat.

Vähän kadut sitä, että et nuorempana palannut kotiseudullesi paikallisen lehden päätoimittajaksi.

Todella vähän. Nyt vanhempanahan sitä voisi. Säikytelään Karjalaisen Pasi Koivumaata ja Savon Sanomien Seppo Rönkköä.

Kepeät kesäjutut maakunnista ovat sinulle uutislähetysten piristyskysiä.

Minä en innostu enää mistään. Mutta jos niitä ajetaan, niin mitään hirveää ei ole maailmalla tapahtunut. Siis hyviä juttuja ne ovat.

Laulat toisinaan työpäivän aikana. Saatat tulevaisuudessa levyttää lempikappaleistasi koostuvan albumin.

En todellakaan aio tehdä levyä. Kenties joku hyväntekeväisyysjuttu voisi tulla kyseeseen, mutta ei muuten. Olen sen verran ammattilainen monessa asiassa, että tunnen taitojeni rajat.

Teet itse punaviiniä. Se on loistava pohja sangrialle.

Tämä on kipeästi totta.

Olet jo miettinyt, mitä aiot sanoa viimeisessä uutislähetyksessäsi ennen eläkkeelle jäämistä.

Näkemiin ja hyvää illan jatkoa. ●

Näin syntyy ruokalehden juttu kauden sienistä

Glorian ruoka & viini tilasi freelance-ruokatoimittaja Anu Braskilta sieniruokajutun. Jutunteko alkoi kesäkuussa 2018. Juttu ilmestyi yli vuotta myöhemmin.

Nina Erho, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

28.6.2018

• Glorian ruoka & viinin toimituspäällikkö **Katja Nordlund** pyytää freelance-ruokatoimittaja **Anu Braskia** tekemään lehdelle sienijutun, joka kuvattaisiin kuluvan vuoden sienisadosta ja julkaistaisiin syksyllä 2019. Kuvauksia suunnitellaan syys-lokakuulle riippuen sienisadosta ja syksyn säistä.

* Kaikkia ruokajuttuja ei tilata ja tehdä näin varhain ennakkoon. Siltä varalta, että tiettyjen sesonkien aineksia, kuten sieniä, marjoja tai ahvenia tarvitaan juttuihin muulloin, Brask pakastaa niitä. Hän myös ottaa talteen sesonkien somisteita, kuten syksyn lehtiä.

3.9.2018

• Brask ottaa yhteyttä freelance-kuvaaja **Sami Repo**on, joka on erikoistunut ruokaan ja työskentelee Braskin tavoin *Glorian ruoka & viinille* säännöllisesti. He sopivat sienijutun kuvauspäivän. Repo kuvaa omalla studiollaan.

Anu Brask on taustaltaan leipuri ja ravintolakokki. Media-alan työt hän aloitti aikoinaan juontajana Radio Helsingissä. Vuosina 2005–2008 hän työskenteli taustatoimittajana ja juontajana Ylen Kirppis-ohjelmassa. Freelance-ruokatoimittajana hän on työskennellyt alkuvuodesta 2014.

"Tärkeintä ruokatoimittajan ammattitaidon ylläpitämistä on se, että innostuttaa itsensä ruoasta uudestaan ja uudestaan. Hankin ruokaelämyksiä käymällä ulkona syömässä. Kutsun ystäviä syömään, puhun ruoasta tuttujen ja tuntemattomien kanssa ja tarkastelen kaupassa, mitä ihmiset ostavat." – Anu Brask

7.9.2018

• Brask ja Repo kuvaavat vaihtoehtoja jutun aloituskuvaksi ja taustan, jonka päälle reseptit taitetaan.

• Brask hakee kuvausta varten sieniä Vihannespörssistä ja Hakaniemen torilta sekä sienestä Viikissä edellisenä iltana. Hankintapaikkoja on monta, koska juttuun on valittu myös kehnäsieniä, limanuljaskoja ja sikuriroksia, joita harvemmin löytyy kaupoista. Brask on etukäteen käynyt "salaisilla sienipaikoillaan" tarkastelemassa tilannetta.

• Kuvien sininen tausta löytyy Revon varastoista. Tarvittaessa Brask rakentaa ja maalaa taustoja itse.

24.9.2018

• Brask ja Repo kuvaavat ruokakuvat.

• Kuvausta edeltävällä viikolla Brask selvittää, mistä saa lisää sieniä, etsii varastoistaan kuvaukseen sopivia astioita ja rekvisiittaa sekä lainaa astioita Stockmannilta. Hän kirjoittaa reseptit ja testaa niitä.

• Kuvausta edeltävänä päivänä Brask ostaa ruokatarpeita kuvauksiin ja tekee esivalmisteluja, kuten keittää risottoon tarvittavan liemen kuivatuista sienistä. Sen resepti on kolmen testauskerran tulosta.

• Kuvauspäivän aamuna Brask hakee tuoret sieniä Vihannespörssistä.

• Ennen kuvausten alkua Brask ja Repo käyvät läpi viitekuvat, taustan, astiat ja ruoat sekä sopivat, missä järjestyksessä kuvat otetaan. Repo osallistuu kuvien sommitteluun.

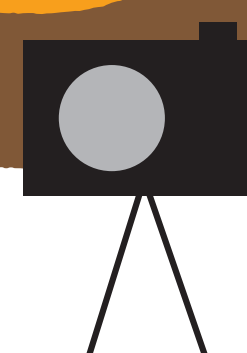
• Kuvauksissa Brask valmistaa samaan aikaan montaa ruokaa: yksi kiehuu, toinen kypsyy uunissa, kolmas marinoiduu. Jos Brask on testannut reseptin koko annoksen jo kotona, hän valmistaa kuvauksissa vain kuvausastian vaatiman määrän ruokaa.

• Silloin, kun Brask työskentelee Sanoman studiolla, toimitukset maistavat kuvausruoat. Kun juttuja editoidaan, on hyödyllistä, että editori tietää, millaisista mauista jutussa puhutaan.

• Kuvausten jälkeen Brask tiskaa, siivoaa ja vie roskat studiolta. Laina-astiat hän palauttaa usein seuraavana päivänä.

* Hyvästä suunnittelusta huolimatta ruokakuvan onnistumisen voi arvioida vasta, kun kuva on otettu. Kokemus opettaa huomioimaan yleisiä kompastuskiviä, kuten että keltaisessa astiassa ruoka ei usein ole edukseen ja että elävyyttä ei kannata hakea haukkaamalla ruoasta, koska hampaanjäljet eivät näy kuvissa hyvältä.

* Ruokakuvauksissa käytettävät astiat ovat usein normaaleja ateria-asioita pienempiä, esimerkiksi leipälautoja, jotta ne mahtuvat kokonaisina kuvaan, vaikka kamera on lähikuvaetäisyydellä. Koska kuvien astiat ovat pieniä, Brask keräilee rekvisiitaksi pienikokoisia ateriimia.

4.9.2018

• Nordlund ehdottaa sähköpostitse Braskille ruokia, joita sienijutussa voisi olla: uudenlainen sienirisotto, sienipasta, lasagne, keitto, lämmin salaatti, sienilihapullat ja sienifoccacia. Toimitus toivoo juttuun Italia-teemaa ja tuttuihin sieniruokiin uutta twistiä.

• Kun jutun laajuudeksi varmistuu kuusi sivua, ruokia tarvitaan lopulta viisi. Ne ovat pasta, risotto, lasagne, keitto ja vegaaninen osso buco. Brask lähettää Nordlundille ehdotuksen siitä, mitä ruoat voisivat sisältää. Kun resepteistä on sovittu, ja ruokien värit ovat tiedossa, jutun ulkoasun suunnittelu alkaa yhdessä lehden AD:n **Titti Uotilan** kanssa.

* Mitä lähempänä Glorian ruoka & viinin julkaisua juttu tehdään, sitä enemmän raaka-aineiden valinnassa on huomioitava, mitä lehden muihin juttuihin on tulossa. Eri lehdille työskennellessään Brask huomioi niiden konseptit ja tyyli eli esimerkiksi sen, laaditaanko reseptit toteutettavaksi kiireisessä arjessa vai osana ruokaharrastusta.

* Brask kerää ideoita resepteihin koko ajan. Hän kirjaa ylös hyviä makuyhdistelmiä ja kyselee ravintolassa syödessään ruokien valmistuksesta. Hän selaa Pinterestiä ja keittokirjoja ja käy ruokakursseilla.

5.9.2018

• AD Titti Uotila lähettää Braskille Pinterestistä löytämiään viitekuvia siitä, millaista visuaalista ilmettä ja tunnelmaa hän toivoo juttuun. Kuvissa on kokonaisiä sieniä sekä sinertäviä asioita ja taustaa. Uotila keskustelee myös kuvaaja Revon kanssa.

• Brask laatii jutun leiskan, jonka avulla kokonaisuutta ja rekvisiitan määrää on helppo hahmottaa. Juttua varten suunnitellaan esimerkiksi se, minkä muotoiset astiat sopivat vierekkäisille sivuille, mitkä ruoat ovat vuoassa, mitkä tarjoiluastiasia ja mitkä annoksena ja millaista tekstiilaa kuviin tarvitaan.

"Ruokakuvan toteuttaminen on mielestäni yksinkertaista. Suurempi haaste on toteuttaa tilaus. Visuaalista ideaa on joskus vaikea artikuloida niin, että kaksi ihmistä ymmärtää sen samoin. Viitekuvistakin saatan kysyä: onko se tämä väri, asenne, valo, mitä halutaan? Tilannetta helpottaa pitkä yhteistyö, jossa oppii tuntemaan AD:n ajatusmaailmaa." – Anu Brask

5.10.2018

• Toimituspäällikkö Nordlund ja Brask sopivat, että jutun deadline on 1.12.2018.

• Brask kirjoittaa jutun tekstit ja viimeistelee reseptit kotona. Joskus hän tekee sen kuvauksia seuraavana päivänä, joskus myöhemmin. Lukihäiriönsä takia hän varaa kirjoittamiseen ja tekstin tarkistamiseen runsaasti aikaa. Kirjoittamista varten hän pyytää kuvaajalta mallikuvia. Reseptien tekstin pitää olla ennen muuta tiivistä ja ymmärrettävää.

• Jos reseptissä on kuvauspäivän aikana ilmennyt muokkaustarvetta, mutta muutos on jäänyt kiireessä kirjaamatta ylös, Brask testaa reseptin vielä uudestaan.

Kevät ja kesä 2019

• Toimitus ja toimitukselle työskentelevä freelancer **Niina Mätkä** editoivat tekstit ja pyytävät Braskilta tarvittavat tarkennukset. Tarkennus saattaa olla esimerkiksi tietyn raaka-ainemäärän paino.

• AD Titti Uotila taittaa jutun.

• Brask ja editorit tarkistavat taiton teksteineen. Brask vertaa sitä vielä kerran muistiinpanoihinsa, jotka säilyttää aina juttujen tarkistusvaiheeseen saakka.

15.8.2019

• Sienijuttu ilmestyy *Glorian ruoka & viinissä* 7/2019. Verkossa lehden sisältöä julkaistaan Soppa365-palvelussa sen jälkeen, kun printin myyntiaika on loppunut. Sieniaihe on tiukasti vuodenaikaan liittyvä, joten jutun reseptejä julkaistaan verkossa vasta vuoden 2020 syksyllä.

PALUUMUUTTAJAT

**Viestintätyö houkuttelee
journalisteja, mutta kaikki
eivät jää sille tielleen.
Katri Makkonen ja muut
palaajat kertovat nyt,
mitä reissu opetti. ➔**

Nina Erho, teksti • Meeri Utti, kuvat

Tasavallan presidentin viestintäpäällikkönä kuusi vuotta toiminut Katri Makkonen aloitti A-studion juontajana 9. syyskuuta.

Rakastin työtäni tasavallan presidentin viestintäpäälikkönä. Koko ajan sattui ja tapahtui, ja sain olla mukana ihan mielettömissä jutuissa.”

Keväällä tasavallan presidentin viestintäpäälikkö **Katri Makkonen** katseli television eduskuntavaalitenttejä. Hän huomasi, että haluaisi olla studiossa haastatlemassa ehdokkaita suorassa lähetyksessä.

Samoihin aikoihin *A-studiossa* avautui juontajan paikka. Makkosta mietitytti, miltä tuntuisi palata yhtiöön, jossa hän oli jo tehnyt journalistina lähes kaikkea mahdollista, ja työhön, josta oli kuusi vuotta sitten lähtenyt – saatuaan presidentiltä elämänsä työtarjouksen.

Lopulta Makkonen vastasi *A-studion* työtarjoukseen kyllä, yllättäen itsensäkin.

”Lähtöpäätös ei ollut missään nimessä helppo.”

MONI JOURNALISTI ON viime vuosina vaihtanut viestinnän töihin kyllästyttyään väheneviin resursseihin, kiireeseen, digitaalisuuden huonoihin puoliin ja työmahdollisuuksien puutteeseen – tai koska yksinkertaisesti haluaa tehdä viestintää. Katri Makkosen ja **Eeva Lehtimäen** kaltaisia paluumuuttajia-kin kuitenkin on.

Eeva Lehtimäki aloitti 12. elokuuta työt *MTV Uutisten* yhteiskuntatoimituksen päälikkönä palaten taloon, jossa oli ennen lähtöään työskennellyt 17 vuotta. Siinä välissä, kesällä 2015, viestintätoimisto Ellun Kanojen toimitusjohtaja **Taru Tujunen** pyysi Lehtimäkeä töihin – ja tämä suostui.

Vaikka yt-neuvotteluja oli ollut Maikkarilla taa-jaan, Lehtimäki tykkäsi työstään ja työyhteisöstään. Hän vastasi Tujusen kutsuun, koska oli kyllästynyt suomalaisen politiikkaan, jota oli tarkastellut työkseen vuodesta 1999 ja joka oli hänestä muuttumassa ikävään suuntaan.

Toinen syy oli halu oppia pitkä uran jälkeen uutta.

Viestintätoimistossa opittavaa riitti. Vaikka toimit-tajan kontakteja, kiteyttämisen taitoa ja ymmärrystä median logiikasta arvostettiin jopa korkeammalle kuin median sisällä, työhön kuului myös tehtäviä, joista Lehtimäellä ei ollut mitään kokemusta.

”Silloin pitää kestää oma vajavaisuutensa ja se, että joissain asioissa aloittaa aika pohjalta – alkaen powerpointien ja luentojen koostamisesta.”

Uutta Lehtimäelle oli myös laajojen strategisten analyysien tekeminen ja blogikirjoittaminen. Viestintäprojekteissa hän sai usein huomata, että se, mikä oli sähköisen ja suoraviivaisen journalistin mielestä myyvä, kiinnostavinta ja pantava toimeen saman tien, vaati asiakkaan mielestä harkintaa.

KATRI MAKKONEN EI MYÖNNÄ, että siirtyminen *A-studios-ta* tasavallan presidentin kansliaan olisi vaatinut

journalistilta isoa sopeutumista.

Osittain kyse on siitä, ettei Makkonen halua eikä voi avata tarkkaan maan korkeimmassa hallinnos-sa tekemänsä työn yksityiskohtia. Presidentin vies-tintäpäälikkönä työskennellessään hän ei antanut lainkaan haastatteluja.

Hänestä viestintäpäälikön työ oli journalismin tapaan nopearytmistä, ja myös sen keskeistä sisäl-töä oli seurata Suomen ja maailman tapahtumia.

Makkonen sanoo naiivin vaikutelman uhallakin ajatelleensa koko ajan olevansa journalistien kans-sa samalla puolella – demokratian puolella.

”Totta kai ymmärrän, etteivät journalistit saa val-tionhallinnosta kaikkia haluamiaan tietoja, mikä voi luoda kitkaa. Mutta Suomen kaltaisessa maassa suurin osa asioista tulee aikaa myöten julki, niin kuin kuuluukin.”

KUN MAKKONEN KERTOI kesäkuussa palaavansa *A-studi-oon*, hän sai paljon kannustavia viestejä mutta myös kriittisiä. Entinen kollega **Boris Salomon** ihmetteli Facebookissa, miten Ylen riippumattomuuteen vai-kuttaa se, että ”vallanpitäjän äänitorvena” työsken-nellyt Makkonen palaa *A-studion* juontajaksi.

Makkosen mielestä lähtökohtaisesti ongelmal-lista journalismia olisi vain se, että hän haastattelisi entistä esimiestään.

”Ennen kuin menin presidentin kansliaan töihin, en ollut koskaan tavannut tai haastatellut presi-denttiä. Varmasti selviydyn jatkossakin haastat-telematta.”

Miten haastatteluihin vaikuttaa se, että Makkonen tietää valtionhallinnosta asioita, joita moni journa-listi ei tiedä?

”Jos kokisin olevani jossain asiassa jäävi, en sitten tekisi siitä haastattelua.”

Vaikka Makkonen sanoo ”vastaajan puolella” tajunneensa, miten vaikeaa nopean kommentin antaminen monimutkaisesta aiheesta voi olla, hän ei usko sen estävän häntä vaatimasta vastauksia journalistina.

Hänen mielestään keskustelu viestinnän ja jour-nalismien rajoista on tärkeää, koska liike edestakai-sin tuntuu kasvavan. Samalla jokainen tapaus on nähtävä erillisenä, ja ihmisten työn jäljen on annet-tava puhua puolestaan.

”Jos olisin työskennellyt viestintätoimistossa tai tehnyt puoluepoliittista viestintää, paluussa jour-nalistiksi voisi olla enemmän ristiriitaa. Olen poliit-tisesti riippumaton ja toimin viestintäpäälikkönä virkavastuulla. Presidentin viestiä ei ollut tarvetta myydä.”

”Vastasin Facebookissa, että katsotaan työn tulok-sia sitten syyskuussa.”

KUN VIESTIJÄ SIIRTYY journalistiksi tai tekee molem-pia töitä yhtä aikaa, herää perusteltu huoli riippu-

SIIRTYJISTÄ TOISTAISEKSI VÄHÄN TIETOA

Journalistiliiton tilastojen mukaan viestintätehtävissä työskentelee noin 250 jäsentä. Luvussa on mukana työsuhteisia ja freelancereita. Todellinen viestijäjäsentien määrä on suurempi, sillä liiton tilastoissa viestinnän töitä on eritelty vasta vuodesta 2016, ja osa journalisti-freelancereista tekee myös viestinnän töitä.

Vuoden 2017 Viestinnän ammattilaiset -tutkimuk-sessa 12% vastaajista kertoi siirtyneensä media-alalta viestintään. Vuonna 2015 luku oli 14%. Tutkimuksen tekee viestinnän ammattilaisten järjestö ProCom jäsenilleen yhdessä muiden viestintäjärjes-töjen, kuten Viestin ja Julkisen alan tiedottajien kanssa. Luvut ovat suuntaa antavia, sillä moni toimittaja ei viestijänä välttämättä liity viestijöiden verkostoihin. Uusin tutkimus käynnistyi syyskuun alussa.

Tietojen keräämistä vai-keuttaa se, että moni tekee ja opiskelee sekä journa-lismia että viestintää.

Ellun Kanoissa ja yrittäjänä välillä työskennellyt Eeva Lehtimäki aloitti MTV Uutisten yhteiskuntatoimituksen päällikkönä 12. elokuuta. Takaisin journalistiksi veti halu käyttää työssään omaa ääntään.

mattomuudesta. Harvemmin keskusteluun nousee se, että viestinnän kokemuksesta on journalisteille ja journalismille myös hyötyä.

Katri Makkonen tietää Yleen palatessaan aiempaa enemmän siitä, miten yhteiskunta- ja päätöksentekojärjestelmä toimii. Hänestä journalistien on tärkeää mieltää itsensä paitsi osaksi journalismia myös osaksi maata ja maailmaa. Siinä kokemus muualta auttaa.

Eeva Lehtimäki sanoo lukeneensa Ellun Kanojen raportteja ja kirjoja laatiessaan yhteiskunnan muutoksesta enemmän kuin toimittajana koskaan. Yritysten, organisaatioiden ja järjestöjen edustajien kanssa työskennellessään hän selitti näille toimintaympäristönsä taustoja ja opetti, millaisia materiaaleja ja ideoita media mieluiten hyödyntää.

Mediavalmennuksissaan Lehtimäki rohkaisi asiantuntijoita ottamaan osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun. Vaikka hän luonnollisesti työskenteli asiakkaidensa eduksi, hän sanoo valmentamisen hyödyttävän myös mediaa. Mitä useampi asiantuntija rohkaistuu antamaan haastatteluja, sitä moninaisempia ääniä mediassa kuullaan – esimerkiksi enemmän naisia. Haastateltavan esiintymistaito ei Lehtimäen mielestä ole pois toimittajalta, jonka on vastaavasti luotettava omaan ammattitaitoonsa ja taustatyöhönsä.

Toisaalta Lehtimäelle oli valmentajana iso asia tajuta, miten ainutlaatuinen ja harvinainen tilanne haastattelu monelle asiantuntijalle on ja miten tyllystä toimittajien kiire tai tapa käyttää lausuntoja voivat tuntua.

"Tietenkään median ulkopuoliset eivät voi määrittää, mikä on tärkeää ja mitä kerrotaan, ja toimittajan pitää olla kriittinen yleisönsä puolesta. Mutta tulisiko jutuista parempia, jos kiinnittäisimme ihmisten kohtaamiseen enemmän huomiota?"

Toinen iso oivallus oli, ettei toimitusten ulkopuolella olla uutisista yhtä intohimoisesti kiinnostuneita kuin toimituksissa ja että ihmisten ajasta ja huomiosta kilpailee niin tavattoman moni asia.

Mitä sitten pitäisi tehdä, jotta journalismi pärjää kisassa?

"Tiedän, että käytännön työssä filosofia helposti jää. Mutta toimituksissa pitäisi olla enemmän aikaa pohtia näkökulmia ja valita, mihin voimat, ajattelu ja parhaat tekijät keskitetään", Lehtimäki sanoo.

VIESTINNÄN TAIDOT HYÖDYTTIVÄT Lehtimäkeä hänen perustaessaan oman toiminimen vuoden 2018 alussa. Syy Ellun Kanoista lähtemiseen oli halu keskittyä itselle mieluisimpiin töihin parin kasvuyrityksessä vietetyn hektisen vuoden jälkeen. Journalistiksi hän palasi, koska halusi käyttää työssään omaa ääntään.

Lehtimäki ehti olla vapaa politiikan toimittaja ja kolumnisti, kommentaattori, kouluttaja ja juontaja puolitoista vuotta ennen Maikkarilta saamaansa työtarjousta. Jääviysongelmia hän ei kokenut, koska ei ollut Ellun Kanoissa valmentanut puolueita tai poliitikkoja. Yrittäjäksi ryhtyttyään hän kieltäytyi poliittiselta tai työmarkkinakentältä tarjotuista töistä.

Uudessa työssään Maikkarilla Lehtimäki ei usko joutuvansa usein haastattelemaan entisiä valmennettaviaan yrityksistä ja organisaatioista.

"Mutta jos niin kävisi lähitulevaisuudessa, ottaisin asian esiin esimieheni kanssa enkä tekisi haastattelua."

Valikoituja juontotöitä Lehtimäki aikoo jatkaa myös uuden päivätyönsä ohella, "koska ammattitoimittajan vetämistä tilaisuuksista nyt vaan tulee parempia." Ensin to do -listalla ovat kuitenkin paluu toimitusrutiiniin, perusteellinen tutustuminen maan nykyiseen hallitukseen ja eduskuntaan sekä MTV Uutisten uuden yhteiskuntatoimituksen käynnistäminen.

KATRI MAKKOSELTA JÄIVÄT presidentin kansliaan iso työhuone, assistentti ja työ, jossa hän sai kokea muun muassa valtiovierailuja. Kansliassa työtä tehtiin suojassa monilta journalisteilhin kohdistuvilta paineilta.

Toisaalta kansliaan jäivät myös protokolla ja rooli instituutiossa, jonka pitää näyttää koko ajan presidentilliseltä.

Takaisin journalistiksi Makkosen vetivät vapaus ja halu tietää, mitä journalismi nyt on ja mihin se on menossa. Pelko paluusta "samoille käytäville" jäi, kun Makkonen tajusi, etteivät sen paremmin

Katri Makkosen vetivät takaisin journalistiksi vapaus ja halu tietää, mitä journalismi nyt on ja mihin se on menossa.

journalismi kuin Ylekään ole kuuden vuoden jälkeen sama.

"Tiesin, että jos haluan vielä tehdä journalismia, sen aika on nyt, koska kymmenen vuotta poissa olisi jo liikaa. Minulla on koko ajan ollut vahva journalistin identiteetti ja halusin katsoa, onko se nostalginen ajatus vai totta."

Makkonen aloitti työt Ylessä 9. syyskuuta. Ensimmäinen hänen juontamansa *A-studio* lähetettiin tämän lehden painopäivänä 16. syyskuuta.

Vaikka Makkonen halusi palata suoraan lähetykseen, syy ei ollut se, että hänellä olisi missio muuttaa sitä tai journalismia. Hän halusi mukaan kysymään, koska uteliaisuus ja kysyminen ovat aina olleet hänelle luontaista. Näkökulman vaihtaminen on kiehtovaa.

"Kun olin Ylen kirjeenvaihtajana Kiinassa, tykkäsin tehdä pitkiä juttuja radioon ja televisioon, kulkea ihmisten parissa ja katsoa maailmaa alhaalta ylöspäin."

"Kun vertaan kuutta viime vuotta työhöni journalistina, olen katsonut asioita ylhäältä alaspäin. Esimerkiksi kun olimme Kiinassa valtiovierailulla, olin presidentti **Xi Jinpingin** vieraana kansankongressin palatsissa, mukana keskusteluissa ja illallisella. Kirjeenvaihtajavuosi minua kutsuttiin vain puoluevirkailijoiden kuulusteluihin ja poliisin putkaan. Olin kahdeksan kertaa poliisin huostassa." ●

Katri Makkonen, 44

- Aloitti *A-studion* juontajana 9. syyskuuta.
- Tasavallan presidentin viestintäpäällikkö ja kabinetin jäsen elokuusta 2013 elokuuhun 2019.
- *A-studion* juontaja, *Aamu-tv*:n juontaja, Kiinan kirjeenvaihtaja ja ulkomaantoimittaja Ylessä 2003–2013.
- Bonnierin journalistipalkinto 2009.
- Valtiotieteiden maisteri Helsingin yliopistosta pääaineenaan kansainvälinen politiikka.

Eeva Lehtimäki, 52

- Aloitti *MTV Uutisten* yhteiskuntatoimituksen päällikkönä 12. elokuuta. Uuden yhteiskuntatoimituksen edeltäjä on *MTV Uutisten* politiikan ja talouden toimitus.
- Vapaa toimittaja, kolumnisti ja viestintävalmentaja omassa yrityksessään tammikuusta 2018.
- Viestinnän tekijä viestintätöimistö Ellun Kanoissa elokuusta 2015 joulukuuhun 2017. Sitä ennen *MTV Uutisissa* politiikan toimittajana, uutisankkurina ja kotimaan toimittajana vuosina 1996–2015. Työskennellyt uralaan myös Ylessä, Kalevassa ja Radio Jyväskylässä.
- Filosofian maisteri Jyväskylän yliopistosta pääaineenaan journalistiikka.

Uutistyoössä raportoidaan ongelmia, viestintä-konsulttina oppi tarjoamaan ratkaisuja

Heli Suominen tietää, millaista on työ viestinnästä palanneena journalistina. Hän siirtyi *Helsingin Sanomista* viestintätöimistö Milttoniin konsultiksi vuonna 2014 ja Milttonista Ylen *A-studioon* toimittajaksi vuoden 2018 alussa.

”Elämäni tykätymiä postauksia oli se, kun kerroin tulevani töihin Yleisradion toimittajaksi. Suuri osa Facebook-kavereistani työskentelee toimituksissa tai viestintäalalla. Luulen heidän iloinneen elävästä esimerkistä, että nykyään töitä voi oikeasti vaihtaa. Kymmenen vuotta sitten siirtyminen journalismiin ja viestinnän välillä olisi tuntunut paljon dramaattisemmalta.”

Vaikka Suominen ratkaisu ei herättänyt julkista närää, hän itse mietti tarkasti hygieniää ja jääviyskysymyksiä. Yleen tullessaan hän kävi esimiehensä kanssa läpi organisaatiot, joiden kanssa oli tehnyt niin tiiviisti töitä, että niiden käsittelemisestä oli viisainta pidättäytyä.

”Ei siksi, että olisin epäillyt omaa harkintakykyäni vaan siksi, että entisistä yhteistyökumppaneista kirjoittaminen olisi näyttänyt huonolta ja kyseenalaistanut journalismia. Ylessä raja ei haitannut työtä, koska vaihtoehtoisia jutuntekijöitä on paljon. Pienessä toimi-

tuksessa se olisi ollut haastavampaa.”

Vaikka molemmissa töissä tarvitaan Suomen mielestä samoja taitoja, viestinnästä tarttui häneen uusi näkökulma. Kun uutis- ja ajankoh- taistyössä perinteisesti etsitään ja raportoidaan epäkohtia, viestintäkonsulttina oppi näkemään ja tarjoamaan myös ratkaisuja. Palattuaan Suominen on ollut journalistina asiakas- eli yleisö- lähtöisempi.

”Vaikka journalismin eetos on ja pysyy, se ei enää riitä. Yleisöä ei kiinnosta journalismi siksi, että se on journalistien mielestä tärkeää. Siksi on mietittävä konseptointia ja tarjoilua eli esimerkiksi sitä, mihin aikaan ja missä kanavissa yleisö sisältöömme törmää.”

Ylessä ollessaan Suominen on suunnitellut esimerkiksi Eurooppa-uutiskirjeen, vetänyt ideointikoulutuksia ja työskennellyt datajournalismin tuottajana.

Yritysten asioiden tuntemuksesta ei Suominen mielestä ole seurannut kummallisia tilanteita vaan etua. Kyse on siitä, miten tietoa ja kontaktejaan käyttää.

”En tietenkään ole käyttänyt asiakassuhteissa saatua luottamuksellista tietoa uudessa tehtävässäni. Mutta koska *A-studiossa* käsitellään paljon ilmiöitä, on hyödyllistä tietää esimerkiksi, missä kehitetään aurinkopaneeleja tai kaasuautoja tai erikoistutaan etätöiden kehittämiseen. Olen vinkannut näistä kollegoille. He ovat sitten arvioineet, mikä on jutun kannalta relevanttia.”

Suominen mielestä isoissa mediaorganisaatioissa on rikkaus, että journalisteja on työskennellyt muuallakin kuin journalismissa.

”Kokemus muualta lisää ymmärrystä yhteiskunnasta ja yrityselämästä ja vähentää tietämättömyydestä johtuvia ennakkoluuloja.”

Nina Erho

Kansainvälistä journalistiliittoa repivät sisäiset riidat ja talousongelmat – Pohjoismaiden mitta alkaa olla täynnä

Marja Honkonen, teksti ● Maxim Usik, kuvitus

Neljä päivää, satoja puheen-
vuoroja ja nopeasti nuijit-
tuja päätöksiä. Ei vielä kukaan
aitoa keskustelua tai muu-
tosta toimintaan.

Kansainvälisen journalisti-
liiton (IFJ) kongressi kesä-
kuun alussa Tunisian pääkaupungissa Tuni-
sissa oli Pohjoismaille pettymys. Kaikkia
maailman ammattiliittoihin kuuluvia toi-
mittajia edustavalle liitolle valitaan kolmen
vuoden välein järjestettävässä kongressissa
uudet päättäjät ja linjataan tavoitteet.

Kokouksessa tehtiin hyviäkin päätöksiä,
hyväksyttiin muun muassa kansainvälinen
etiikan peruskirja. Suomelle, Ruotsille, Tans-
kalle ja Norjalle tärkeät uudistukset jäivät
kuitenkin sivuun. Niiden yhteinen eh-
dokas ei päässyt liiton 21-jäseniseen halli-
tukseen, ja mikä tärkeämpää, aloite IFJ:n
ylimpien päättäjien toimikausien rajoitta-
misesta yhdeksään vuoteen hylättiin.

Kyseessä ei ollut vain yksittäinen tappio
tai huono kokous. Pohjoismaille päätökset
olivat todiste siitä, ettei liiton pitkään jat-
kuneita ongelmia haluta korjata tai edes
tunnusteta.

Ja ongelmia maailmanliitossa on kosolti.
Sen toiminnasta puuttuu avoimuutta, yh-
teistyökykyä, demokraattisuutta ja tahtoa
uudistua, pohjoismaisten liittojen puheen-
johtajat sanovat.

”Kuvaavaa on, että meitä pyydettiin hy-
väksymään budjetti, jota emme olleet näh-
neet”, Suomen Journalistiliiton puheenjoh-
taja **Hanne Aho** kertoo.

Se saatiin lopulta sähköpostitse, kokous-
tilan kehnon verkkoyhteyden turvin.

Vaikka moni päätös tehtiin kokouksessa

yksimielisesti, taustalla vellovat ristiriidat,
jotka jakavat maita voimakkaasti. Karkeasti
jakaen Pohjoismaiden kanssa samoilla lin-
joilla ovat esimerkiksi Saksa, Belgia ja Kana-
da, eri mieltä taas muiden muassa Iso-Bri-
tannia, Ranska, Brasilia, Kolumbia ja monet
Lähi-idän maat. Jakolinjat eivät ole pysyviä,
mutta juopa sitäkin syvempi.

IFJ ON JOURNALISTIEN ja media-alan työnteki-
jöiden ammattiliittojen keskusliitto. Nyky-
muodossaan se perustettiin kylmän sodan
aikana. IFJ:n eli ”Brysselin liiton” oli määrä
olla vastavoima neuvostomyönteiselle jour-
nalistien maailmanliitolle IOJ:lle.

Suomen Journalistiliitto on ollut IFJ:n jä-
sen vuodesta 1956. Tänä vuonna se tilittää
maailmanliitolle jäsenmaksuna 45500 euroa.

Pohjoismaat ovat IFJ:n suurimpien rahoit-
tajien joukossa. Aiemmin ne olivat järjes-
tössä myös vaikutusvaltaisia. Maiden liitot
ovat aina valmistelleet asiansa huolellisesti
ja tehneet yhteistyötä.

”Tunisin kongressissa putsattiin viimei-
nenkin Pohjoismaiden edustaja pois halli-
tuksesta. Jotkut vähän kauhistuivat ja kysyi-
vät, onko se ongelma”, Journalistiliiton
kansainvälinen asiamies **Juha Rekola** kertoo.

”Ja kyllä se alkaa olla ongelma. Emme
halua uhkailla rahalla, mutta totuus on,
että ulos juntatut maat maksavat ison osan
toiminnasta. Jos ne kyllästyvät, korttitalo
hajoaa saman tien.”

IFJ on ollut talousvaikeuksissa pitkään, ja
sen sisällä riidellään toiminnan uudistami-
sista ja tehostamisesta. Pohjoismaat haluai-
sivat tehokkaampaa edunvalvontaa, enem-
män tietoa liiton rahojen käytöstä sekä
yhteistyötä muiden sananvapausjärjestöjen

kanssa. Esimerkiksi Britannian ja Ranskan
liitot taas edustavat ehdotonta ay-perinnettä,
joka nojaa tulisieluluihin julkilausumiin.

Lisäksi käsitys hyvästä hallinnosta, järjes-
tökulttuurista ja avoimuudesta on eri mai-
den välillä hyvin erilainen. Osa kansallisista
liitoista on tiiviissä väleissä oman maansa
hallinnon kanssa.

SOLMUUN OVAT menneet myös henkilösuh-
teet.

Vuonna 2013 maailmanliiton sisäiset risti-
riidat kärjistyivät pahasti. Ne henkilöityi-
vät silloiseen puheenjohtajaan, brittiläi-
seen **Jim Boumelhaan**, jonka kahdentoista
maan yhteisrintama yritti syrjäyttää Dubli-
nissa pidetyssä kongressissa. Venäjä kuiten-
kin lipesi rivistä juuri ennen äänestystä, ja
Boumelha sai vuonna 2007 alkaneelle kau-
delleen jatkoon.

Osa kansallisista liitoista harkitsi tuolloin
eroa. Boumelha on järjestössä erittäin risti-
riitainen hahmo, jonka tekemisiä ruodittiin
kriittisesti Tanskan ja Norjan liittojen *Jour-
nalisten*-lehdissä vuoden 2013 kokouksen jäl-
keen. Jutuissa Boumelhaa syytettiin muun
muassa IFJ:n aiemman pääsihteerin savusta-
misesta ulos paikaltaan ja tuotiin esiin pu-
heenjohtajaäänestykseen liittyvät epäsel-
vyydet: ääniä oli annettu enemmän kuin
niitä piti olla.

Boumelha syytti lehtiä ja niiden emo-
liittoja mustamaalaamisesta. Eikä hän ole
unohtanut asiaa vielä kukaan, vaan viittaa
siihen myös *Journalistin* haastattelussa.

Ristiriidoista huolimatta Pohjoismaat
jatkoivat liitossa.

Boumelha luopui puheenjoh-
tajuudesta vuonna 2016 ja on siitä

lähtien toiminut liiton taloudenhoitajana. Tunisian kokouksessa puheenjohtajaksi valittiin marokkolainen **Younes M'Jahed**, joka on myös toiminut IFJ:n luottamustehtävissä pitkään.

Esimerkiksi norjalaisten mielestä liiton on vaikea uudistua, koska sen päättäjät eivät juuri vaihdu.

"Kun samat ihmiset valitaan luottamustehtäviin yhä uudelleen, uudistusten ja muutosten tekeminen on hankalaa", Norjan journalistiliiton puheenjohtaja **Hege Iren Franzen** sanoo.

Vahva, maailmanlaajuinen liitto on meille tärkeä, mutta olemme kysyneet samoja kriittisiä kysymyksiä vuosikaudet.

Tine Johansen, Tanskan journalistiliiton puheenjohtaja

"BRYSELIN LIITON" KESKUSTOIMISTO sijaitsee tietenkin Brysselissä, Rue Loin varrella – erinomaisella lobbausetäisyydellä EU-kortteleista. Toimistorakennus on hulpea, mutta yläkerran kapeiden käytävien varrella on tavallisia, vähän nuhjuisia konttoreita.

Toimistossa on 11 työntekijää. Matalia, paperipinojen täyttämiä työhuoneita ovat jakamassa myös Euroopan journalistiliiton EFJ:n viisi työntekijää.

Juuri nyt, 11. kesäkuuta, toimistolla on hiljaista: lähes kaikki työntekijät ovat Tunisian kokouksessa.

Toimistorakennuksen käytäville on tullut myös ei-toivottua väljyyttä. Samassa talossa työskenteli aiemmin paljon kansainvälisiä toimittajia, mutta nyt moni toimitus on vähentänyt henkilöstöä ja etsinyt halvempia työtiloja, kertoo toimistolla tuolloin työskennellyt **Adrien Collin**. Hän siirtyi elokuussa EFJ:n leipiin.

Media-alan talousvaikeudet ovat yksi syy maailmanliiton ongelmiin. Kun journalistejä irtisanoon, ohenevat myös kansallisten ammattiliittojen jäsenmäärä ja tulot,

eivätkä ne voi maksaa jäsenmaksuja entiseen tapaan. Vuosien 2017–2018 välillä IFJ:n toteutuneet jäsenmaksutulot vähenivät viitisen prosenttia. Osa maista on jättänyt ne maksamatta.

"Media on kriisissä Euroopassa, media on kriisissä kaikkialla, joten myös IFJ on kriisissä", Collin sanoo.

Maailmanliitto on reagoinut tulojensa vähenemiseen kuluja karsimalla. Esimerkiksi aluetoimistoille annettua rahoitusta ja työntekijöiden työaika vähennettiin. Yksi työntekijä irtisanoitiin, mistä koitui liitolle kuluja. Suomalaiset ovat kritisoineet irtisanomispäätöstä, koska irtisanotun yksi tehtävä oli hankkia liitolle kaivattua projektirahoitusta.

Projektirahoitus tuo IFJ:lle noin 27 prosenttia tuloista ja kilpailu siitä on aina vain kovempaa. Samaa pottia ovat jakamassa myös muut kansainväliset sananvapausjärjestöt, joiden kanssa liitto ei ole hakeutunut yhteistyöhön osin poliittisista syistä. Pohjoismaiden mielestä IFJ:n pitäisi olla avoimempi yhteistyölle.

Suomen, Ruotsin, Norjan ja Tanskan journalistiliittojen puheenjohtajat korostavat silti, että niiden mielestä IFJ tekee edelleen tärkeää työtä.

"Vuosien aikana on käyty paljon keskustelua ja kirjoitettukin ongelmista IFJ:n läpinäkyvyydessä ja johdossa. Ei siis ole mikään salaisuus, että olemme nostaneet asiat keskusteluun ja halunneet niihin muutosta. Samaan aikaan olemme kuitenkin erittäin tyytyväisiä IFJ:n tekemään solidaarisuustyöhön", Ruotsin journalistiliiton puheenjohtaja **Ulrike Hyllert** sanoo.

Hän korostaa myös, että liiton aluetoimistot ovat kehittäneet toimintaansa hyvin – ongelmat koskevat lähinnä järjestön johtamista.

Myös suomalaiset vakuuttavat, että Journalistiliitto on sitoutunut IFJ:n tavoitteisiin.

"Emme sano, että meidän pitäisi saada

rahoillemme vastineeksi valtaa. Kritisoimme sitä, että meidän kaikkien rahat käytetään tehottomasti", Juha Rekola sanoo.

SYYSKUUN ALUSSA Pohjoismaiden liittojen puheenjohtajat olivat koolla Helsingissä. He linjasivat yhdessä aikovansa ajaa ratkaisuja liiton ongelmiin demokraattisia reittejä pitkin, vielä kerran.

Hanne Ahon mukaan on vaikea sanoa, mitä seuraavaksi tapahtuu. Voi olla, että liiton rahatilanne pakottaa sen uudistumaan.

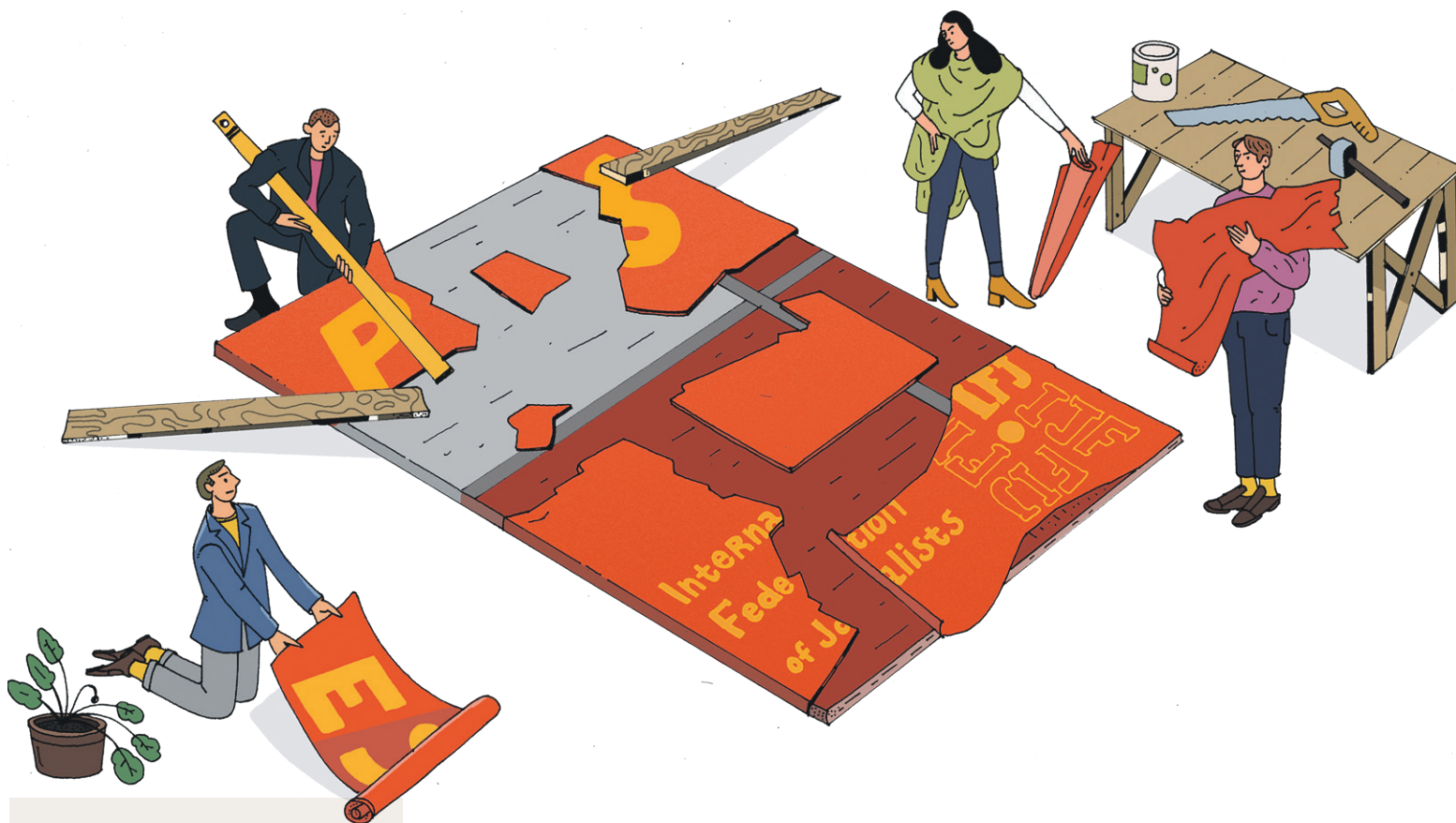
"Talous on valitettavasti hyvä ongelmanratkaisija", Aho sanoo.

Kaikesta on aistittavissa, että Pohjoismaiden kärsivällisyys alkaa loppua.

"Kansainvälinen solidaarisuus ja vahva, maailmanlaajuinen liitto ovat meille tärkeitä, mutta olemme kysyneet samoja kriittisiä kysymyksiä vuosikaudet", Tanskan liiton puheenjohtaja **Tine Johansen** sanoo.

Hän ei uskalla arvioida, millä todennäköisyydellä liiton ongelmat saadaan ratkaistua.

"Ei aavistustakaan. Mutta aiomme jatkaa vastausten vaatimista." ●

Kansainvälinen journalistiliitto IFJ

- IFJ edustaa edustaa 187 ammattiliittoa 140 maasta. Sen tehtävänä on auttaa kansallisia liittoja puolustamaan työntekijöiden oikeuksia ja turvaamaan lehdistönvapautta. Liitto muun muassa ottaa kantaa vangittujen toimittajien puolesta, kouluttaa kehitysmaiden toimittajia ja tukee ammattiyhdistystoiminnan käynnistämistä.
- Suurin osa IFJ:n tuloista tulee jäsenmaksuista. Suomen Journalistiliitto maksaa sille tänä vuonna 45 500 euroa ja Euroopan journalistiliitolle EFJ:lle 11 000 euroa. Ollakseen EFJ:n jäsen on oltava IFJ:n jäsen.
- Lisäksi IFJ saa avustuksia ja projektirahoitusta muun muassa EU:lta ja ruotsalaiselta ammattiliittojen Union to union -kehitysyhteistyösäätiöltä.
- Liiton kolmas tulonlähde ovat sen myöntämät kansainväliset presikortit.

Maailmanliiton johto myöntää talouspulmat, muttei tunnista muuta kritiikkiä

Kansainvälisen journalistiliiton (IFJ) puheenjohtaja **Younes M'Jahed** kiistää, että hänen kesäkuusta saakka johtamaansa liittoa kohtaan osoitettu kritiikki kaikuisi kuuroille korville. Päinvastoin, liiton johto on valmis kuulemaan rakentavaa kritiikkiä ja vastaamaan siihen.

Palautteen kuitenkin täytyy olla hyvin perusteltua, M'Jahed korostaa. Siksi häntä oudoksuttavat syytökset vanhanaikaisuudesta ja tehottomuudesta.

Hankalan taloustilanteen IFJ:n johto myöntää. Liitto on kuitenkin tehnyt säästötoimia, joiden myötä vuosien 2017 ja 2018 tilinpäätökset olivat plussalla. Kaikkiaan sen taloudellinen asema on kolme viime vuoden aikana kohentunut.

Pääsihteeri **Anthony Bellanger** arvioi, että esimerkiksi projektirahoituksen saaminen on jatkosakin hankalaa, koska samoja rahoja haikailee niin moni muu toimija.

Sen sijaan muuta kritiikkiä Bellanger ei tunnista. Pääsihteeri kertoo jopa yllättyneensä siitä, että jotkut maat ovat tyytymättömiä Tunisin kokoukseen ja järjestön toimintaan. Hän toki ymmärtää sen, että oman ehdokkaan häviö harmittaa. Kyse ei kuitenkaan ole Bellangerin mukaan siitä, että kriittisiä ääniä ei haluttaisi hallitukseen.

Bellanger korostaa, että liittojen edustajat saavat halutessaan kaiken tiedon. Suomen liiton kokemus asiasta kuitenkin on, että tietoja pitää erikseen vaatia. Esimerkiksi tiedot tulevista säästötoimista ja liiton varallisuudesta ovat olleet epämääräisiä.

Taloudenhoitaja **Jim Boumelha** sanoo taloudellisen tilanteen pysyvän epävarmana, sillä epävarmuus jatkuu myös media-alalla. Hänen mukaansa liitto on jo tehnyt mittavia säästötoimia ja uusia kohteita voi olla vaikea löytää. Toisaalta aluetoimistojen toimintaa voidaan kehittää jatkossakin niin, että ne pärjäisivät käytännössä omillaan.

"Osa on jo lähellä sitä", Boumelha sanoo.

Pohjoismaiden muu kritiikki suututtaa häntä; Boumelha pitää sitä poliittisesti motivoituneena. Hänen mielestään maiden pitäisi viedä kritiikkiään eteenpäin ensisijassa demokraattisten kanavien kautta. Muu on ylimielistä.

"Jos muut jäsenet luottaisivat Pohjoismaihin, heillä olisi paikka IFJ:n johdossa."

Marja Honkonen

Joonas Laitinen, Elisa Bestetti ja Linda Manner koostivat Prahán kevään päättymisestä palkitun, informaativisen ja elämyksellisen artikkelin. Työryhmään kuuluivat myös Linda Laine ja Jenni Virtanen.

Visuaalisen journalismin palkinto

- Kolmatta kertaa jaetun Visuaalisen journalismin palkinnon tarkoitus on kiinnittää huomiota alan parhaisiin tekijöihin.
- Palkinnon jakava Visuaalisen Journalismin Kilta ry on kustantajista ja muista media-alan toimijoista riippumaton yhdistys, jonka tarkoitus on kehittää, tukea ja tuoda esille suomalaista visuaalista journalismia.
- Palkinnon rahoittaa Helsingin Sanomain Säätiö.

Vuoden paras visuaalisen journalismin juttu syntyi pikavauhtia ja oli niin suosittu, ettei tekniikka kestänyt

Manu Haapalainen, teksti • Susa Junnola, kuva

Heinä-elokuun vaihteessa 2018 toimitaja **Linda Laine** vastasi puhelimeen *Helsingin Sanomien* ulkomaantoimituksessa. Ei mennyt kuin minuutteja, kun Laine oli jo intoilemassa juuri kuulemastaan *Hesarin* datadeskin **Joonas Laitiselle**.

”Oli tullut tieto, että eräät suomalaiskundit olivat olleet matkalla Prahassa Neuvostoliiton valtauksen aikana vuonna 1968, ja heillä olisi siitä ennenjulkaisematonta kuvamateriaalia”, Laitinen kertoo.

Helsingin Sanomiin laadittiin pika-aikataululla monimediainen juttu tasan 50 vuotta aiemmista Prahán tapahtumista, ”*Olkaa pojat varovaisia, venäläiset tulevat*”.

Juttukokonaisuudessa yhdistyivät Linda Laineen kirjoittama teksti Prahassa vuonna 1968 matkailleista tuolloin parikymppisistä nuorukaisista, näiden kuvaama kaitafilmi- ja valokuvamateriaali, ääninauhat, kartat ja lehtileikkeet.

Tällä viikolla Laitisen, Laineen, **Elisa Bestettin**, **Jenni Virtasen** ja **Linda Mannerin** työryhmän juttu palkittiin vuoden 2018 Visuaalisen jour-

nalismien palkinnolla. Palkinnon jakaa Visuaalisen Journalismin Kilta ry ja sen rahoittaa Helsingin Sanomain Säätiö. Palkinnon arvo on 10 000 euroa.

Juttu haluttiin julki niin sanotun Prahán kevään päättäneen valtauksen vuosipäivän aikoihin.

”Ne Prahassa matkailleet kundit olivat tosi eläväisiä ja hauskan oloisia. Tarina oli vahva ja lisäksi se kuvamateriaali tosiaan oli aivan ainutlaatuisia. Kuva dokumentoi äärimmäisen hyvin Prahán tilanteen”, Laitinen kertoo.

AUDIOVISUAALISEEN KOKONAISUUTEEN KÄYTETTIIN reilusti työtunteja. Koko juttu kasattiin noin kahdessa viikossa. Koodaamisesta vastannut Elisa Bestetti ei tuona aikana juuri muita töitä tehnyt. Kirjoittava toimittaja Linda Laine teki Jenni Virtasen editointituella pitkää päivää tekstin kanssa, Linda Manner taas kävi juttua varten läpi Prahán poikien todella runsasta valokuvamateriaalia.

Rutkasti liikkuvaa kuvaa sisältänyt juttu paljasti puutteen *Helsingin Sanomien* datadeskin tekniikassa.

”Julkaisu vähän jännitti. Testasimme juttua todella paljon ja näytti, että ongelmia ei tulisi, mutta käytännössä se ei aivan mennyt niin.”

Juttu julkaistiin lauantain varhaisina tunteina 18. elokuuta. Ennen aamukahdeksaa tuottaja Laitinen heräsi uutisdeskin soittoihin.

”Juttu oli heti aamulla niin pirun suosittu, että silloinen tekniikkamme ei pystynyt pyörittämään sitä. Minulle soitettiin, että jumalauta, juttu kaatuu koko ajan ja tulee vihaista postia. Tavoitin Elisan ja hän sai pienillä purkkaviritelmillä jutun taas toimimaan”, Laitinen muistaa.

”Kovan liikenteen aikana paljastunut tekninen vika on sittemmin korjattu.”

Palaute oli alun hankaluuksien jälkeen todella kiittävää.

Visuaalisen journalismin palkinnon tuomaristo korosti jutun liikkuvan kuvan käyttöä sekä kuvamateriaalin itsensä uutisarvoa ja sitä, että kuvat on ”pakko nähdä”. Herkullisesta aineistosta on palkintoperusteiden mukaan tuotettu elämyksellinen ja viimeistelty kokonaisuus. ●

Kiinnostaako Saariselkä tai Vierumäki? Hae virkistysstipendiä!

Journalistiliiton jäsenten virkistysstipendit lomiin Saariselällä ja Vierumäellä ovat jaossa. Hakuaika päättyy **4.10.2019**.

Virkistysstipendi oikeuttaa viikon maksuttomaan oleskeluun Saariselän Tunturimajalla (enintään 30 kpl) tai Vierumäen lomatalossa (enintään 5 kpl) sesongin ulkopuolisina viikkoina.

Tiedustelut: Annamari Schildt, puh. 044 500 0013.
journalistiliitto.fi/jasenpalvelut/virkistys-ja-apu/

Rekreatiivisstipendier
Ansökningsstiden går ut **4.10.2019**.
Läs journalistiliitto.fi/se

Vierumäen lomaviikot haettavina

Journalistiliiton lomahuoneistot Vierumäellä ovat nyt varattavissa joulutoukokuulle.

Vierumäen lomahuoneistojen talven ja kevään viikkoja voi nyt varata **13.12.2019–22.5.2020**. Vaihtopäivä on perjantai. Hakea voi vain kokonaisia viikkoja.

Hakuaika päättyy tiistaina **11.10.2019** klo 16. Haku tapahtuu verkkolomakkeella osoitteessa journalistiliitto.fi/jasenpalvelut/liiton-lomapaikat/vierumaki/vierumaen-hakulomake/

Hinnat:
605 €/vko ajalla 13.12.2019–17.4.2020
470 €/vko ajalle 17.4.2020–22.5.2020
Varausmaksu on 150 euroa.

Lisätietoa Vierumäen lomatalosta löytyy journalistiliitto.fi

AL ma

REKRY

HAEMME TOIMITTAJAA TALOUSELÄMÄÄN.

Oletko toimittaja, joka on laajasti kiinnostunut taloudesta, haistaa uutiset nopeasti ja syttyy yhteisestä tekemisestä? Haemme kykyä ja intoa tehdä talousjournalismia eri tavoin: monipuolista verkkouutisointia, perinteistä printtiä sekä videoita ja podcasteja.

Lisätietoja antaa: toimituspäällikkö Juhana Rossi, puh. 040 740 2743 (juhana.rossi@almamedia.fi).

Tutustu tehtävään tarkemmin ja jätä hakemuksesi 30.9. mennessä osoitteessa rekry.almamedia.fi.

#rohkeuskasvaa
#almaspirit

AL TALENT

Eftertraktat jobb – men många journaliststuderande fortsätter drömma om fast anställning i mediebranschen

Johan Svenlin, text ● Johannes Tervo, foto

Niklas Grönholm känner att han hittat rätt. Han är ursprungligen från Borgå men sedan drygt tre år tillbaka bosatt i Vasa, där han studerar statsvetenskap med masskommunikation som biämne vid Åbo Akademi.

”Det var under mitt sista år i gymnasiet som jag upptäckte att den här utbildningen fanns. Jag har länge varit intresserad av politik och samhälle, men ville inte studera på en renodlad journalistutbildning. Statskunskap med masskommunikation som biämne lät som en perfekt kombination för mig”, säger Niklas Grönholm.

Han läser nu på sitt fjärde år och parallellt med att han skriver sin kandidatavhandling gör han regelbundna inlägg på Svenska Yle Österbottens redaktion i Vasa.

”Dialekterna på landsbygden och bland äldre här i trakterna är inte längre något problem för mig, mitt öra har vant sig och de förstår ju mig.”

Utbildningen har överträffat hans förväntningar.

”Den känns väldigt modern, grupperna är små och det finns ett nära samarbete med redaktionerna i Vasa, främst *Vasabladet* och Svenska Yle. Vi har fått prova på att arbeta med tidning, radio och tv och vi är den första årgången som lärt oss arbeta enligt principen webben först.”

Intresset för journalistyrket bland unga sjönk kraftigt under åren när

tidningshusen tappade intäkter och samarbetsförhandlingar var vardag. Nu när flera mediebolag igen börjar visa plusresultat växer också intresset för journalistyrket.

Webben har gjort att vi numera har fler skiften att fylla än vi hade tidigare.

Nina Dahlbäck, biträdande chefredaktör på HSS Media och ansvarig utgivare för *Vasabladet*

”Stämningen är annorlunda nu. Det finns jobb för oss och det finns en framtidstro på journalistiken som yrke”, säger Grönholm.

Han konstaterar att jobb kan se olika ut, att en fast anställning inte är sannolik, men inte heller det yttersta målet.

”De flesta har accepterat att man måste vara flexibel, man får hoppa in, kanske få ett halvårskontrakt, men en fast anställning är inget man drömmer om. Det finns så mycket intressant att prova på och man vill inte binda sig till en och samma arbetsplats. Därför är det jättepopulärt att bli fri-lans”, förklarar Grönholm.

ATT INTRESSET för journalistutbildning nu igen ökar bekräftas både av **Henrika**

Zilliacus-Tikkanen på Svenska social&kommunalhögskolan i Helsingfors och av **Klas Backholm** på ÅA i Vasa.

”Intresset för journalistiken låg i en svacka, men nu håller det på att vända. Mediehusens positiva utveckling har smittat av sig på journaliststuderande som håller på att hitta en plats i det nya medielandskapet”, säger Backholm.

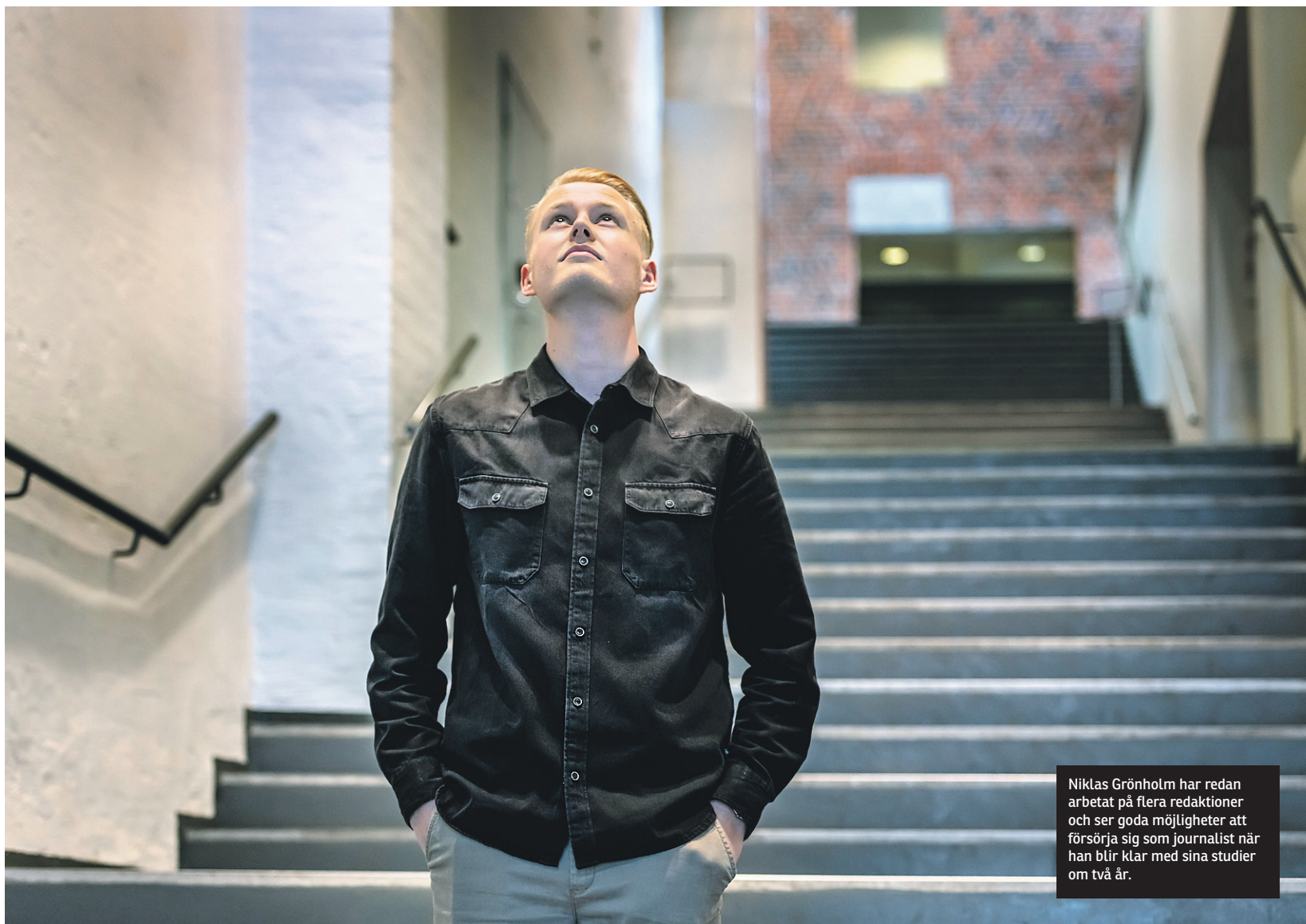
”Vår reform för tre år sedan har gjort att fler får chansen att läsa en grundkurs i journalistik under sitt första år. Av 110 studenter i kandidatprogrammet för samhällsvetenskap väljer ett femtiotal grundkursen i journalistik och tio till tolv per årgång går hela vägen och läser en journalistutbildning som motsvarar det som tidigare kallades journalistlinjen”, berättar Zilliacus-Tikkanen.

De flesta av de som studerat journalistik får jobb på redaktioner direkt efter examen.

”Många vill jobba som journalister, men efter några år när de fått prova på skiftesarbete och jämfört löner väljer en del att gå över till kommunikatörsjobb”, säger Zilliacus-Tikkanen.

”Mediebranschen försöker hålla kvar dem, men efter fyra till fem år finns det en viss andel som väljer att söka sig bort från journalistiken. En del väljer att arbeta med något som de studerat som huvudämne”, säger Backholm.

På redaktionerna i Svenskfinland och på Åland finns det ett behov av nya journalister.

Niklas Grönholm har redan arbetat på flera redaktioner och ser goda möjligheter att försörja sig som journalist när han blir klar med sina studier om två år.

"Vi söker just nu en webbredaktör på heltid och annonserade tidigare i år ut en reportertjänst, så visst behöver vi nya journalister", säger **Sandra Widing**, redaktionschef på *Ålandstidningen*.

"Webben har gjort att vi numera har fler skiften att fylla än vi hade tidigare. Vi har ett stort behov av inhoppare, men har ofta svårt att hitta nya, förutom de som studerar masskommunikation på ÅA", säger **Nina Dahlbäck**, biträdande chefredaktör på HSS Media och ansvarig utgivare för *Vasabladet*.

PÅ ORTER där det inte finns journalistutbildningar är det ännu svårare att få inhoppare. Däremot lyckas de inför semestertider rekrytera vikarier och praktikanter.

"De som söker jobb här kommer vanligtvis från trakten, men studerar på annan ort. Det är tydligt att Böle drar mer än

de regionala redaktionerna", säger **Patrik Rosström**, regionchef på Svenska Yle Västnyland.

"Vårt läge i Åbo gör att vi har fått duktiga vikarier med ett intresse för journalistik men som studerat andra ämnen vid ÅA. Enligt min erfarenhet är det individens ambitioner och intresse för samhällsfrågor som avgör hur bra man lyckas som journalist, inte nödvändigtvis vilket ämne man studerar", säger **Pia Heikkilä**, nyhetschef på *Åbo Underrättelser*.

På redaktionerna är uppfattningen att vikarier och praktikanter i regel har goda grunder för att bli journalister, men några saker väcker bekymmer.

"Av den respons som vi får från våra läsare är det bristen på språkriktighet som toppar listan. Vi prioriterar personer som har ett gott språk, men det är ett faktum att språkkänslan hos den unga generationen

vecklar. Här kan journalistutbildningarna i Svensktfinland gärna fänga bollen och satsa mer på språket", säger Dahlbäck.

"Vi är mycket medvetna om situationen och det är ett globalt fenomen att unga i dag lever i en mer visuell och mångspråkig miljö, på bekostnad av språkkänslan. Det går inte att ge dem en stark språkkänsla, inte ens med våra kurser i mediespråk. Vårt allmänna råd är att de ska läsa mer litteratur", säger Zilliacus-Tikkanen.

På redaktionerna får man ofta påminna vikarier om att de i första hand förväntas producera nyheter, inte featurematerial.

"Det finns många som vill göra featurematerial, men vi är mycket tydliga med att de också måste kunna grunderna i nyhetsjournalistik. De får lära sig hur man gör en nyhetstext och det är också bra att kunna för de som ska bli informatörer", säger Backholm. ●

Svenskfinland lider brist på högklassig ekonomijournalistik, säger HBL:s nya ledarskribent

Sören Viktorsson, text ●
Karl Vilhjálmsen, foto

I Svenskfinland rapporteras för litet och ytligt om såväl företagsekonomi som national- och privatekonomi”, säger Hufvudstadsbladets nya ledarskribent **Torsten Fagerholm.**

I augusti flyttade Torsten Fagerholm från chefredaktörsstolen på Affärsmagasinet Forum till Hufvudstadsbladets ledarredaktion. Jobbet fick han via en platsannons.

”De sökte någon som specifikt bevakat ekonomi, energi, klimat och teknik. Jobbet på Forum har varit fantastiskt, men efter sex år har man kanske haft sina bästa utvecklingsidéer.”

”För några år sedan hade jag tänkt två gånger inför att söka jobbet som ledarskribent på HBL.

Fagerholm säger att han är otålig och ständigt vill lära sig nytt. Han gillar att söka kul utmaningar, även om Forum också bjöd på sådana.

”Tidningen har en väldigt kvalificerad läsekrets och ribban är hög.”

Är den lägre på HBL?

”Inte nödvändigtvis. Svenskfinland har en hög bildningsnivå och därtill är det stimulerande att skriva om ekonomi, politik och energi på ett lättbegripligt sätt.”

Fagerholm menar att Svenskfinland generellt lider brist på högklassig ekonomijournalistik. Det handlar självfallet inte om enskilda reportrar, utan om resursallokering.

”Efter många år av nedprioritering har HBL nu äntligen börjat stärka ekonomijournalistiken.”

Torsten Fagerholms ledare kom-

mer framöver att handla en hel del om hotet mot demokratin, bildningsidealet och skattebasen från de globala teknikjättarna.

”Varje gång du surfar på nätet eller öppnar en applikation finns någon i bakgrunden som försöker, och ofta lyckas, utöva makt samt påverka dig”, säger Fagerholm.

Hur är då Fagerholms relation till Konstsamfundet som äger KSF Media och också är majoritetsägare i Forum?

”Det är tur att det finns sådana aktörer, med kapital att trygga existensen av en nisch som inte lönar sig men definitivt behövs. Samtidigt måste vi naturligtvis också

kunna genomlys och ifrågasätta dessa institutioner. Vilka personer tar besluten, på vilka grunder och med hurdana konsekvenser samt med vilka alternativ?”

Fagerholm nämner själv paradoxen, att en tidning som HBL också kritiskt ska bevaka sin ”välgörare”.

Hur ser du på turbulensen de senaste åren?

”För några år sedan hade jag tänkt två gånger inför att söka jobbet som ledarskribent på HBL. KSF Media var i kris och agerade spretigt. Jag tycker nuvarande fokus på kärnverksamheten, att ge arbetsro åt de anställda och leverera utvald kvalitetsjournalistik, är rätt.” ●

Med en Financial Times i handen trivs Torsten Fagerholm gott.

Torsten Fagerholm, 37

• **Aktuellt:** Ny ledarskribent på Hufvudstadsbladet.

• **Tidigare:** Chefredaktör på Affärsmagasinet Forum. Jobbade dessförinnan bland annat på Bloomberg News, Montel, Svenska Yle, Studentbladet, utrikesministeriet och försvarsministeriet.

• **Utbildning:** Politics magister vid Åbo Akademi 2007.

• **Familj:** Gift med Maria, sekreterare för internationella ärenden vid riksdagen och pappa till Freja, 5 år, samt Noemi, 2 år.

Vardagen är exotisk – och därför behövs utrikeskorrespondenter

”Det går ju rätt dåligt för er där i Europa”, sa en forskare från Ghana, som jag intervjuade förra året.

”Briter är svaga på grund av brexit, **Macron** yrar omkring mot de gula västarna, Tyskland har sina egna problem med **Merkel** och extremhögern och EU är fullt av länder i öst som bara bryr sig om sig själva.”

Jäklar.

En snabb titt på världsnyheter i några engelskspråkiga afrikanska medier målar oneligen upp en rätt dystert bild av Europa och den övriga västvärlden. Orkanförstörelse, läckta datauppgifter, brexitkaos, protester, massskjutningar, börsoro.

PÅ TWITTER passade flera afrikaner nyligen på att knäppa Europa på näsan. Efter att **Boris Johnson** tvingat parlamentet på paus uttryckte många sin oro över statskuppen i Storbritannien och över demokratins förfall i den forna imperiala stormakten. En del undrade om det ens är tryggt att resa dit längre och om det inte skulle vara dags att skicka fredsbevarande trupper för att hindra att motpolerna, eller ”stammarna”, börjar kriga.

Sen finns det också ett annat Europa i medierna. Ett där det finns pengar i överflöd, där alla har utbildning och jobb, där världens lyckligaste människor bor och där alla drömmar kan bli sanna.

Det är det som går över nyhetströskeln. Men är det ett Europa du känner igen?

SER MAN PÅ Afrikarapporteringen i västvärlden är stereotypen att det enda som berättas från Afrika handlar om krig,

svält, fattigdom och elände. Som journalist som rapporterar om Afrika har det inte bara en gång hänt att jag känt dåligt samvete om jag rapporterar om krig eller fattigdom, och jag har på sociala medier beskyllts för att upprätthålla gamla stereotypier om Afrika. Men de är också en del av verkligheten för många och ämnen man måste rapportera om.

Samtidigt har det uppstått en motpol till den rapporteringen – de positiva nyheternas Afrika. Där syns en kontinent som utnyttjar mobil teknologi för att lösa alla problem, en blomstrande medelklass och en beundran och förundran över att också afrikanerna kan utveckla mobilappar.

OM MAN BARA PLOCKAR upp det som nyhetsbyråerna erbjuder blir rapporteringen lätt polariserad mellan det som är riktigt dåligt och det som är jättebra. Det syns i de afrikanska medierna, och det syns också i Afrikarapporteringen hos oss.

När jag frågat mina följare på sociala medier vad de vill höra från Afrika finns det ett svar som går före allt annat: vardag. Publiken vill se vanlig afrikansk vardag, för det är något man sällan ser. Det är via vardagen man kan komma närmare människorna och känna samhörighet. Men vardagen kan se väldigt olika ut beroende på vems vardag man följer med. Också i krig och svält finns det vardag. Men för att kunna förmedla glädjen i det svåra och kampen i det lyckliga måste man komma människor nära. Det är något som man kan erbjuda bara när man är på plats.

Och för det behövs utrikeskorrespondenter – i Afrika och i Europa.

Liselott Lindström ● Skribenten är Afrikastringer för Yle och SVT, bosatt i Nairobi.

FÖRE DEADLINE

Ann-Sofi Berger leder Österbottens Tidning

Den 6 september blev det klart att journalisten **Ann-Sofi Berger** blir ny ansvarig utgivare för *Österbottens Tidning* och biträdande chefredaktör på HSS Media. Bakom sig har hon ett års studieledighet vid Arcada, där hon bland annat fördjupat sig i finlandssvenska journalisters ideal, arbetsförhållanden och framtidsutsikter.

Berger har under sin karriär jobbat vid så gott som alla finlandssvenska mediehus, främst som skrivande journalist och redigerare. Att söka ett chefsjobb var ändå ingen självklarhet.

”Det var ett stort kliv för mig. Under studieledigheten har jag fått ett nytt perspektiv på mig själv och på mediebranschen och kände att det var läge att göra något nytt.”

I sin magisteravhandling granskade Berger bland annat finlandssvenska journalisters syn på Journalistreglerna. På sin enkät fick hon över 200 svar och många av de svarande tog sig tid att skriva öppna svar.

Vad tar du med dig från svaren till ditt nya jobb?

”De gav råg i ryggen. De flesta stöder journalistreglerna och har höga journalistiska ideal. Det finns en önskan att göra kvalitetsjournalistik och det känns hoppfullt inför framtiden.”

Berger har deltagit i fackliga aktiviteter och på bland annat Journalistförbundets svenska seminarium haft åsikter om hur en bra ledare ska vara.

Hurudan chef kommer du själv att vara?

”Det är väl upp till bevis nu. Ledningen i HSS Media har en tydlig bild av hur ledarskapet ska se ut, ett modernt ledarskap med delat ansvar. Det passar mig. Jag vill ha öppna diskussioner med mina kolleger och höra vad de behöver för att kunna göra ett bra jobb. Både i fackliga sammanhang och i samtal med kolleger har jag lärt mig att en bra ledare ska lösa problem och bana väg för de anställda.”

Lina Laurent

FOTO: JONAS BRUNNSTRÖM/HSS MEDIA

Ann-Sofi Berger vill ha öppna diskussioner med sina kolleger och höra vad de behöver för att kunna göra ett bra jobb.

FOKUS

Ohjaaja Sanna Ekorre päättää, miltä lähetykset näyttävät

Manu Marttinen, teksti • Laura Oja, kuva

Nyt. Se on sana, jota **Sanna Ekorre** toistaa uutislähetysten mittaani kymmeniä kertoja. Se on tv-ohjaajan mahtisana, jonka kuultuaan ohjaamossa olevat puolenkymmentä kollegaa saavat hoitaa osuutensa lähetyksessä. Ohjaaja päättää, mitä katsoja näkee.

”Ohjaajan käskystä kuvat menevät ulos, äänet nousevat tai laskevat. Se on kuin kapellimestarin hommaa.”

Uutistyo on tarkoin suunniteltua – tai se ainakin näyttää siltä. Todellisuudessa lähetyksissä on koko ajan läheltä piti -tilanteita suorien yhteyksien ja viime hetken uutisten takia. Ekorrelle ne ovat työn suola.

”Parhaat työpäivät ovat niitä, jolloin tapahtuu jotain yllättävää ja pakka menee uusiksi.”

Ekorre pääsi jo nuorena Ylen Radioteatterin taloushallinnon harjoittelijaksi. Radiosta ura eteni nopeasti ohjaajaksi ja Ylen *Aamu-tv:hen*, jonka lähetykset alkoivat vuonna 1997. Ohjaajan työ tuntui heti omalta.

”Minulla on tarkka rytmitaju ja hyvä kuvasilmä. Sen takia tähän ammattiin päätyminen oli hyvin luontaista.” ●

Ohjaaja valitsee lähetyksessä näytettävät kuvat. ”Pitää ymmärtää minkälaisen kuvien yhdistelmä tuottaa eteenpäin menevän tunnelman lähetykseen. Tai pysäyttävän”, Ylen tv-uutisten ohjaaja Sanna Ekorre sanoo.

Ville Eloranta ● Twitter: @ville_eloranta
Kirjoittaja on Helsingin Sanomien kielenhuollosta
vastaava toimittaja ja suomen kielen lautakunnan
jäsen.

"Kärpäsenpaskalla" on väliä

Moni varhaislapsuudessa kummallinen asia selkenee jo ennen täysi-ikäisyyttä. Eräs 1980-luvun mäkihyppylähetysten yksityiskohta vaivasi minua kuitenkin vielä aikuisena: miksi tv-ruudussa luki **Jiri Parma** mutta suomalaiset tv-selostajat sanoivat Jirsi?

Internet auttoi lopulta – hän onkin Jiří. Lähetysissä oli ollut epätarkkuutta paitsi kirjoituksessa myös ääntämyksessä, koska tšekin kielessä ř-kirjaimen ääntämys ei ole [rs] vaan eräänlainen yhden äänteen mittainen sekoitus r:ää ja s:ää.

Toimitustyön arjessa saatetaan välillä viitata vieraskielisten kirjainten tarkkeisiin sellaisilla vähemmän ylevillä sanoilla kuin vänkyrä ja kärpäsenpaska. Mitä eksoottisemmista nimistä on kyse, sitä enemmän googlailua ne teettävät. Eipä tuttujakaan aina osata: **Lasse Virénin** sukunimen aksentti jää pois hämmentävän usein.

Oma lukunsa ovat toimitusjärjestelmien tekniset

puutteet. Esimerkiksi *Helsingin Sanomissa* oli 2010-luvun alkupuolella turha haaveilla vaikkapa **Erdoğanin** tai **Martinūn** korrektista kirjoitusasusta. Varsinkin uutistoimistot taas käyttävät eri järjestelmien yhteen-sopimattomuuden pelossa edelleen sangen riisuttuja muotoja. Myös perinteet painavat: urheilutoimittajallekin voi tulla yllätyksenä, että **Jan Zelezny** on itse asiassa Železný.

Suomen kielenhuollon linja on selvä: latinalaisia aakkosia käyttävien kielten nimet kirjoitetaan kuten alkuperäisessä kielessä. Tämä pätee tarkkeiden lisäksi muun muassa islannin kirjaimiin ð ja þ sekä useiden pohjoismaisten kielten æ:hän ja ø:hön.

Miksi pilata päivänsä sotkeutumalla vieraan oloisiin vänkyröihin, voi joku pohtia. Eihän tarkkeiden unohtamisesta toki mitään kohtalokasta seuraa. Oikeaoppiset merkinnät osoittavat silti ainakin pari asiaa: toimitus on tehnyt huolellista jälkeä sekä ymmärtänyt ja kunnioittanut vieraiden kielten ominaispiirteitä.

TUTKITTUA

Viestikoekeskuksen tietovuoto herätti netissä populistisen reaktion

Vuonna 2017 *Helsingin Sanomat* julkaisi salaisia tietoja Puolustusvoimien Viestikoekeskuksen toiminnasta. *Salaisuus kallon uumenissa* -artikkeli seurasi kiivas julkinen keskustelu, joka uuden tutkimuksen mukaan havainnollistaa median ja valtion välisiä jännitteitä netti-aiakaudella.

Tutkimuksessa Tampereen yliopiston media-tutkimuksen asiantuntijat kävivät läpi *Helsingin Sanomien* artikkelia käsittelevää keskustelua. Aineiston ydin koostui HS.fi-verkkosivun lukijakommenteista sekä aihetunnisteella #hsgate käydyistä Twitter-keskusteluista. Analyysin tulokset julkaistiin uusimmassa *Media & viestintä* -lehdessä.

Helsingin Sanomien artikkelista virinneeseen keskusteluun osallistui toimittajia, sotilaita, poliitikkoja ja sekalaisia netin käyttäjiä. Tutkimuksen mukaan noin puolet kommentoijista vastusti toimituksen päätöstä julkaista salaisia tietoja ja vain neljäsosa puolusti lehden linjaa.

Nettikeskustelussa korostui kahtiajako "realistien" ja "liberaalien" välillä. Osa realisteista edusti maltillista turvallisuuseliittiä ja heidän tuki-

joitaan, mutta samaan leiriin kuului myös populaareja patriootteja, jotka pitivät lehtiartikkelia epäisänmaallisena ja toimituksia suorastaan maanpettureina.

Vähemmistöön jääneet liberaalit korostivat yksilön- ja lehdistönvapauden merkitystä. Heistä osa suhtautui tilanteeseen neutraalin pragmaattisesti, kun taas toiset olivat mielipiteiltään jyrkempiä "vahtikoiria", joiden mukaan valtiokoneiston läpinäkyvyyden lisääminen oli itseisarvoista.

Tunnepitoinen kiista kahden osapuolen välillä konkretisoitui, kun poliisi teki etsinnän toimittajan kotiin. Osittain tämän tapauksen vuoksi Suomen lehdistönvapausindeksi laski vuonna 2018.

Lehdistön ja sotilastiedustelun edustajat yrittivät myös löytää sopua. Puolustusvoimien tiedustelupäällikkö ja *Helsingin Sanomien* päätoimittaja lepyttelivät toisiaan sotilaallisiin termeihin ja jopa talvisotaan viittaamalla. Sovun rakentamisessa viljeltiin samaa kuvastoa, jota populistiset patriootit käyttivät hyökätessään lehdistöä vastaan.

Tapaus on tyypillinen esimerkki siitä, miten netti-aiakauden tietovuodot kiristävät median ja valtion suhdetta. Se myös havainnollistaa, miten julkinen keskustelu sijoittuu nykyään perinteisen ja sosiaalisen median rajalle. Keskustelu alkoi sanomalehdestä, mutta sitä pitivät yllä netissä kuohuneet tunteet.

Juha Matias Lehtonen

Lue viestikoejuttua seurannutta keskustelua käsittelevä
Susanna Kuparisen kolumni sivulta 9.

Filosofian tohtori, dosentti **Turo Uskali**, 51, on aloittanut Jyväskylän yliopiston journalistiikan apulaisprofessorina. Uskali työskenteli aiemmin yliopistotutkijana. Tutkimuksessaan hän on keskittynyt journalistisiin innovaatioihin ja ulkomaanjournalismiin. Uskali on työskennellyt myös talous- ja ulkomaantoimittajana.

"Lamppuja pitäisi syttyä päivittäin"

Miten aiot muuttaa journalismikoulutusta?

Olemme nyt uusimassa opetussuunnitelmia. Mitään radikaalia muutosta ei tule, vaan jatkamme tulevaisuuteen suuntautuen kuten tähänkin asti. Pieni kokomme on suuri vahvuus. Pystymme reagoimaan nopeasti muutoksiin.

Miten oppiaine nousee alansa huippuyksiköksi?

Yksin ei mitenkään, vaan tekemällä monialaista yhteistyötä muiden kanssa. Kansainväliset ja kotimaiset verkostot ovat tärkeitä. Niiden avulla olemme voineet jo nyt tuottaa huippututkimusta. Esimerkiksi droonijournalismin tutkimuksessa olemme maailman kärjessä.

Mikä houkutteli sinut aikanaan toimittajasta tutkijaksi?

Väitöskirja kutkutti, pääsin tutkijakouluun ja opettelin uuden ammatin. Ehkä aavistelin, että olimme siirtymässä aikaan, jossa yksi ammatti ei enää riitä. Toimittajana halusin tehdä skuppeja. Myös tutkijana haluan olla ensimmäisten joukossa tutkimassa uusia ilmiöitä ja asioita.

Ymmärtävätkö tutkijat toimitustyön arkea?

Journalismin tutkijat ovat todella hyvin arjessa kiinni. Totta kai koko ajan pitää kuunnella toimituksia. Teemme työtä myös toimitusten kanssa ja tutkimusaiheet tulevat usein sieltä.

Entä pitäisikö journalistien lukea enemmän oman alansa tutkimusta?

Kyllä. Hyvää journalismin tutkimusta tehdään valtavasti ja se reagoi entistä nopeam-

min ajankohtaisiin kysymyksiin, mutta kyllä käytännön toimitustyön, toimittajien ja alan tutkijoiden välillä on aina kuilu.

Miten siinä pääsisi alkuun?

Meillä on ollut *Journalism research news* -projekti, jossa julkaisemme kuukausittain listaa uusista tutkimuksista. Silti pitäisi edelleen kehittää tapoja, joilla uusin tutkimustieto välittyisi toimituksiin.

Miksi mediatalot ovat huonoja keksimään uutta?

Se ei ole mikään helppo laji. Kun talous on ollut tiukoilla, ei ole ollut aikaa luovutelle tai keksimiselle saati pitkäjänteistä halua kehittää. Eikä toimituksissa ole tarvinnut olla keksimisen kulttuurista, tärkeintä on ollut tehokkuus. Nyt lamppuja pitäisi syttyä päivittäin.

Vastaako toimittajakoulutus työelämän tarpeita?

Meidän opiskelijamme ovat toimituksissa jopa opettaneet uusia asioita. Olemme kokeileva toimittajakoulu. Jotkut kurssit ennakoivat asioita, joita toimituksissa ei vielä ole. Meillä on se luksus, että on aikaa kokeilla.

Onko kukaan viisaampi kuin toisen vuoden toimittajaopiskelija?

Ei kukaan kuvittele, että tietää kovin paljon, ei ensimmäisen tai edes toisen vuoden jälkeen. Me kaikki tiedostamme, että tämä on aika kova, mutta paljon antava ala.

Marja Honkonen

Pikkukalsarit jalassa, väärä avain kädessä

Monet muistavat Oslossa 1982 pidetyt hiihdon MM-kisat siitä, että 18-vuotias **Matti Nykänen** hyppäsi herneroksumussa maailmanmestariksi. Minä muistan muustakin.

Olin kisoissa urheilutoimittajana. Suomalaiset urheilutoimittajat oli majoitettu vanhaan hotelliin, joka muistutti enemmän hostellia kuin hotellia. Huoneissa ei ollut omia vessoja, vaan ne olivat yhteiset ja sijaitivat käytävällä.

Minulla ja huonekaverillani kävi onni huonejaossa. Saimme yhdenlaisen sviitin. Huoneessamme oli myös pieni seurustelutila ja televisio.

Joillakin kollegoillamme oli tapana tulla työpäivän päätteeksi huoneeseemme katsomaan jälkilähetystä päivän kisatapahtumista. Niin sinäkin iltana, jolloin meidät oli kutsuttu suur-
lähetystön vastaanotolle.

Toiset tekivät jo lähtöä, kun kuivattelin suihkumärkkää tukkaani. Totesin, että tulen perässä.

Päätin pistäytyä vielä vessassa. Koska se oli huonettani vastapäätä, en alkanut pukeutua sitä varten. Nappasin pöydältä huoneen avaimen ja livahdin käytävän yli vessaan. Palatessa avain ei käynytäkään huoneeni oveen.

Siinä minä seisoin oslolaisen hotellin käytävässä pikkukalsareissani, tukka märkänä, väärä avain kädessäni. Tajusin, että joku kollegoistani oli ottanut vahingossa minun avaimeni ja jättänyt tilalle omansa.

Oli lähdeävä alas respaan. Syystä tai toisesta virkailija kiirehti heti palvelemaan minua. Onnistuin selittämään uskottavasti, miksi olin pelkissä kalsareissani, ja sain vara-avaimen.

Vaihtuneet avaimetkin löysivät illan aikana oikeat haltijansa.

Simo Hyttinen

Kirjoittaja on eläkkeellä oleva kajaanilainen toimittaja.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? LÄHETÄ TARINASI OSOITTEESEEN JOURNALISTI@JOURNALISTILIITTO.FI

Sarjakuvapiirtäjä Ville Ranta myi Junes Lokka -teoksensa Journalistiliitolle. Ranta sanoo, että provosoiva piirrostyyl ei ole juurikaan johtanut epäasialliseen palautteeseen. "Se johtuu siitä, että en kuulu vähemmistöihin enkä ole nainen. Joskus palaute on häiritsevää, mutta se ei eska-loidu sillä lailla kuin esimerkiksi Johanna Vehkoon tai Jessikka Aroa kohtaan."

JOHANNA VEHKOON KUNNIANLOUKKAUSTUOMIO HOVIIN – HÄIRITTYJEN JOURNALISTITIEN TUEKSI UUSIAKIN KEINOJA

Manu Haapalainen, teksti ● Heli Saarela, kuva

Toimittaja **Johanna Vehkoolle** on myönnetty jatkokäsittelylupa Oulun kärjäoikeuden langettamaan kunnianloukkaustuomioon. Kärjäoikeus katsoi huhtikuussa Vehkoon syyllistyneen häiriköinnistä ja kansanryhmää vastaan kiihottamisesta tunnetun kaupunginvaltuutettu **Junes Lokan** kunnian loukkaamiseen.

Tietoa Rovaniemen hovioikeuden pääkäsittelyn aikataulusta odotetaan syksyn aikana.

"Kyse ei ole minusta henkilönä. Sananvapauden vastaiset voimat olisivat voittaneet, jos en olisi valittanut tuomiostani", Vehkoo sanoo.

JOURNALISTILIITTO ilmoitti viime huhtikuussa hankkivansa sarjakuvataiteilija **Ville Rannan** Lokka-aiheisen teoksen 7588,80 eurolla. Ranta lahjoittaa summan Vehkoolle sakkojen ja Lokan oikeudenkäyntikulujen maksamista varten. Ranta pani teoksen myyntiin heti Vehkoon tuomiosta kuultuaan.

Ranta luovutti piirroksen Journalistiliitolle elokuun lopussa.

"Tämä tapaus oli ilmiselvää Vehkoon työn häirintää eikä yhtään mitään muuta. Joskus häiriköt onnistuvat, niin kuin nyt, kun Vehkoolle tuli kärjäoikeudessa tuomio. Reagoin tunteella. Postasin myyntitarjoukseni Twitteriin heti samana päivänä", Ranta sanoo.

Journalistiliiton puheenjohtaja **Hanne Aho** sanoo Rannan ottaneen teoksellaan kantaa siihen, että ketään ei saa häiriköidä tai vainota.

"Teos viestittää, että journalistien pitää saada tehdä työnsä rauhassa. Sen ostopäätös oli meille helppo."

PALJON JULKISUUTTA vuosi sitten saanut *MV*-lehden taustahahmo **Ilja Janitskinin** ja **Johan Bäckmanin** rikosvyyhti etenee Helsingin hovioikeuteen lokuun lopussa.

Janitskin tuomittiin lokakakuussa 2018 yhden vuoden ja kymmenen kuukauden ehdottomaan vankeusrangaistukseen. Bäckmanin tuomio oli vuosi ehdollista vankeutta. Kärjäoikeus luki Bäckmanin syyksi muun muassa Ylen toimit-

tajaan **Jessikka Aroon** kohdistuneen törkeän kunnianloukkauksen, yllytyksen törkeään kunnianloukkaukseen sekä vainoamisen.

Lisäksi kolmas syytetty sai kolmen kuukauden ehdollisen tuomion. Kolmikolle tuli maksettavaksi yhteensä 136000 euroa vahingonkorvauksia ja hyvityksiä.

Kaikki kolme valittivat tuomioistaan. Jessikka Aro valitti tuomittujen maksettavaksi määrättyjen korvauksien määrästä.

HÄIRITYKSI JOUTUNEIDEN journalistien auttamiseksi on luvassa myös lisää keinoja. Journalistiliitto, journalistisen kulttuurin edistämistätiö, Media-liitto, Aikakauslehtien liitto, Sanomalehtien liitto ja suuret mediatilat tiedottivat ennen kesää Journalistien tukirahaston perustamisesta.

Rahaston ajatuksena on auttaa uhkailun, vainon ja muiden uusien häirinnän muotojen kohteeksi joutuneita journalisteja. Rahastolle on syksyn alussa nimetty hoitokunta ja sen on tarkoitus aloittaa toimintansa loppuvuoden aikana. ●

KIKYLLE EI OLE MEDIA-ALALLA PERUSTEITA, JA SIKSI SEN ON AIKA MENNÄ

Talkoot. Pula-aikojen tilapäisratkaisu. Mämmilaatikollinen pashaa.

Muun muassa näillä nimityksillä olen kuullut kutsuttavan kilpailukykysovimusta. **Juha Sipilän** (kesk.) hallituksen ideoima kiky syntyi työmarkkinaosapuolten pitkälisen väännön jälkeen pääsiäisen aikoihin keväällä 2016. Syntyajankohta selittää mämmit ja pashat.

Palkansaajille kiky tarkoitti palkkojen jäädytystä ja työajan pidennystä 24 tunnilla eli noin kolmella työpäivällä vuodessa. Lisäksi työnantajakmaksuja siirrettiin työntekijöiden kontolle. Julkissella sektorilla lomarahoja leikattiin.

Tämän syksyn suuri työmarkkinakysymys on, mitä kikyille pitäisi tehdä. Asia on ajankohtainen myös Journalistiliitossa, sillä liiton kaikki työehtosopimukset neuvotellaan syksyn ja talven mittaan uusiksi.

Kuten niin monesti työmarkkinoilla, toinen puoli haluaa ja toinen puoli ei. Työnantajat haluavat säilyttää kikyn, jopa tärkeimpänä tavoitteenaan neuvottelukierroksella. Palkansaajat taas kuoppaisivat sen kokonaan.

Kikyn sisältämä työajan pidennys ilman palkkorotuksia alensi työn hintaa. Tämä teki työntekijöiden palkkaamisesta entistä kannattavampaa. Työn hinnan alentamisen sanottiin myös vaikuttavan kansainvälisten yritysten päätöksiin tuotannon sijoittamisesta. Perimmäinen tarkoitus oli Suomen viennin edistäminen.

Kiky hyväksyttiin sovellettavaksi lähes kaikilla aloilla. Kuten Journalistiliitto, monet liitot ajattelivat, että kyse on solidaarisuudesta. Kuluneiden kolmen vuoden aikana on nähty talouden käänne parempaan ja viime aikoina taas hieman huonompaan. Työpaikkoja on syntynyt lisää.

Mutta mikä osa siitä on kikyn ansiota? Varmaksi sitä ei osaa sanoa kukaan.

MEDIA-ALALLA KIKYN vaikutuksia on vaikea nähdä. Työaikaa on pidennetty toimituksissa hyvin eri tavoin. Pääosin lisäaika on käytetty raakaan työhön – siihen, mitä journalistit muutenkin tekevät kelloon vilkuilematta.

Luvattuja työpaikkoja ei alalla ole näkynyt. Se oli odotettavissa:

Media-alalla ei ole paljoa tekemistä Suomen viennin kanssa. Suomen tai ruotsin kieltä on vaikea kaupallistaa kansainvälisillä markkinoilla.

Media-alan tuottavuutta ajatellen sujuva toimitusarki on parasta kikyä. Työvälineiden on oltava kunnossa, esimiestyön toimittava eikä työssä saisi olla tarpeetonta kuormitusta ja keskeytyksiä.

Myös vero- ja tukilinjauksilla on vaikutusta alan työllisyyteen. Arvonlisäveron tulo lehtitilauksiin vuonna 2012 johti irtisanomisiin. Linjaukset toiseen suuntaan, kuten heinäkuinen digi-alvin alennus, toivottavasti parantavat työllisyyttä.

TYÖMARKKINOILLA ON harvoin tehty ratkaisuja, joissa vain toinen osapuoli saa jotain ja toinen ei mitään. Kiky oli tällainen.

Työnantajat saivat talkootyövoimaa ilmaiseksi. Työeläke- ja sotumaksuja helpotettiin tuntuvasti. Palkansaajille jäi maksumiehen osa.

Kikyn erilaiset käytännön sovellukset eivät nekään olleet tasapuolisia: Joissain työpaikoissa kikutunteja on voinut käyttää liikkumiseen tai muuhun itsensä kehittämiseen. Osa taas on tuntenut kikutunnit nahoissaan lauantaan ekstravuoroina tai vaali-iltoina töissä.

Toivoa sopii, että jatkossa työmarkkinoiden kauppatarvikkeet ovat tasapainossa keskenään. Työehtoneuvottelut on syytä käydä alan omista tarpeista lähtien – ei työmarkkinoiden yleisistä syistä.

Kikyn on aika mennä. ●

Kumottu kielteinen päätös on paras palaute turvaa hakevien journalistien auttamisesta

”Tuli uutisia ja sinä saat kuulla ne ensimmäisenä”, **O** sanoi puhelimessa. **”A** on saanut turvapaikan.”

Työhöni kuuluu turvapaikanhakijoina Suomeen saapuneiden journalistien tukeminen ja auttaminen hakuprosessissa. Olen saanut tutustua arkisen sananvapauden sankareihin, jotka ovat paenneet henkensä edestä.

Ensin apua tuli pyytämään muutama kollega Venäjältä. Vuoden 2016 lopulla pyyntöjä alkoi tulla kielteisen päätöksen saaneilta Irakista, Afganistanista, Somaliasta ja muualta. Kiristynyt turvapaikkapolitiikka näkyi työpöydälläni.

Lause ”pelkosi ei ole objektiivisesti perusteltua” tuntui suomalaisen viraston suojista kirjoitettuna härskiltä, kun ihminen on vaarananut henkensä, jotta me saisimme riippumatonta tietoa siitä, mitä hänen maassaan tapahtuu.

Maahanmuuttovirasto ei tuntenut kyseisten maiden journalistien tilannetta eikä työn erityispiirteitä. No, minä tunsin ja kykenin sitä dokumentoimaan. Paras palaute tuli niistä hallinto-oikeuden päätöksistä, joilla kumottiin kielteisen turvapaikkapäätös.

A sai turvapaikan ensihakemalla. Hän oli päättänyt lähteä kaivettuaan kivääriin edessä itselleen haudan maassa, jota yleensä pidetään turvallisena. Liitto kustansi hänelle pätevää lakiapua. Pieni – tai ehkä vähän isompikin – voitto meille kaikille.

Juha Rekola

Kirjoittaja on Journalistiliiton kansainvälinen asiamies.

Kaukomatkailija ja seikkailija on poissa

TOIMITTAJA HEIKKI HAAPAVAARA
26.3.1956 KAJAANI – 26.8.2019
SINGAPORE

Kauppalehden toimittaja **Heikki Haapavaara** kuoli sairauskoh-
taukseen paluulennolla Singapo-
resta. Hän oli 63-vuotias.

Haapavaara ehti tehdä moni-
puolisen uran, aluksi *Kainuun*
Sanomissa, jossa työskennelleen
isänsä työtä hän seurasi mukana
juttumatkoilla jo lapsena. Sit-
temmin Haapavaara työsken-
teli muun muassa *Ilta-Sanomissa*.
Kauppalehden hän siirtyi 1990-lu-
vun lopussa. Haapavaara työsk-
kenteli reportaasien ja henkilö-
juttujen kirjoittajana *Kauppalehti*
Optiossa ja toimitti uutisia kaik-
kiin *Kauppalehden* välineisiin.

Heikki oli sydämeltään seik-
kailija ja tutkimusmatkailija. Sel-
laisia vanhan ajan lehtimiehiä
ei kouluista tule. Tarvitaan ute-
liaisuutta, sosiaalisia taitoja, ai-
toa kiinnostusta muita ihmisiä
kohtaan ja tukea työnantajalta

ja perheeltä. Haapavaaran viime
vuosien mieleenpainuvimpia jut-
tuja olivat reportaasit Luoteisväy-
lältä ja Koillisväylältä. Viimeksi
mainitulla matkalla hänen retki-
kuntansa jäi jumiin jäihin. Reissu
venyi kuukauden mittaiseksi.

Haapavaara oli ahkera lukija ja
tuottelias tietokirjailija. Tärkeitä
hänelle olivat myös lentokoneet.

Metsästys oli rakas harrastus,
jonka pariin Haapavaara vihki
myös poikansa. On pitkälti Heikin
ansiota, että *Kauppalehden* kurs-
seilla yli 400 uutta harrastajaa on
suorittanut metsästyskortin.

Arno Aho

*Kirjoittaja on Kauppalehden
vastaava päätoimittaja.*

Intohimoinen toimittaja

TOIMITTAJA JANNE SALOMAA
HELSINKI 24.4.1984 – HELSINKI 25.8.2019

Freelancetoimittaja **Janne**

Salomaa kuoli pitkäaikaisen sai-
rauden uuvuttamana kotonaan
Helsingissä. Hän oli 35-vuotias.

Salomaa aloitti toimittajanuran-
sa jo 15-vuotiaana kirjoittamalla
Suosikkiin. Opinnot Kallion ilmaisu-
taidon lukiossa innostivat hänet
pysyvästi viestintäalalle.

Parikymppisenä hän pääsi vaki-
tuisesti toimittajaksi Sanomien
Varti-lehteen, mutta lähti sieltä
freelanceuralle. Hän työskente-
li *Helsingin Sanomissa* useaan ot-
teeseen kesätoimittajana muun
muassa Sunnuntai-, Pääkirjoitus-,
Mielipide- ja Teematoimituksissa.

Hän toivoi välillä vakituista työ-
paikkaa, mutta koki freelancerin
työn vapauden luonteelleen sopi-
vaksi.

Salomaa kirjoitti vuosia *Journalis-
tiin* ja oli myös lehden määräaikai-
nen toimittaja. Työskentely hänen
kanssaan oli mutkatonta ja luonte-
vaa. Odotimme häneltä elokuussa
viestiä uusista juttuideoista, mutta

saimmekin suru-uutisen.

Toimittajan työ oli tärkeä osa
Jannen identiteettiä. Hän oli loput-
toman innostunut journalismista
ja media-alan ilmiöistä.

Janne perehtyi aiheisiinsä perin-
pohjaisesti ja esimerkiksi hänen
työmarkkinaosaamisensa oli huip-
puluokkaa.

Janne arvosti omaa rauhaa,
mutta vietti paljon aikaa ystäviensä
kanssa Helsingin luontokohteissa
ja näyttelyissä. Häntä jäivät kaipa-
maan toimittajakollegoiden ja ys-
tävien lisäksi isä, äiti, entinen puo-
liso sekä kuusivuotias tytär.

Manu Martinen

*Kirjoittaja on Journalistin toimitussihteeri
(kirjoitusvapaalla).*

Toimittaja henkeen ja vereen

TOIMITTAJA RIITTA TURUNEN 3.4.1961
ILOMANTSI – 21.7.2019 HELSINKI

STT:n toimittaja **Riitta Turunen**
kuoli Helsingissä pitkän sairau-
den uuvuttamana. Hän oli 52-vuo-
tias.

Turunen työskenteli STT:ssä eri
tehtävissä 1980-luvun lopulta vuo-
teen 2012. Pisimpään hän työsken-
teli oikeustoimittajana ja ulko-
maan toimittajana.

Turunen oli räiskyvä persoona,
joka paneutui intohimoisesti toi-
mittajan työhön sekä venäjän
kieleen ja kulttuuriin. Venäjän
kielen opiskelu Helsingin yliopis-
tossa vei hänet opiskeluvuosina
matkanjohtajakeikoille Neuvos-
toliittoon ja STT:ssä Pietarin-
kirjeenvaihtajaksi 1990-luvun
lopulla.

Turunen oli työssään tinkimä-
tön faktojen kaivaja ja vaalija. Yh-
teistyökumppanitkin muistavat
hänet oikeudentuntoisena ja luo-
tettavana toimittajana. Turunen
sai haastateltavat avautumaan,

olipa sitten kyseessä poliisi, syyt-
tämä tai Tshernobylin evakuointi-
määräyksiä uhmannut ukraina-
laismummo.

Kotipaikka Ilomantsissa ja suku
Pohjois-Karjalassa olivat Turuselle
tärkeitä, vaikka sairaudet estivät-
kin lopulta matkat kotiseudulle.
Lukeminen ja ystävien tapaami-
set olivat Riitalle hyvä henkireikä
viime vuosina.

Hänen toivomuksensa mukai-
sesti muistellaan hyviä aikoja. Nii-
tä oli paljon, ja niihin on hienoa
palata.

Eeva-Liisa Räsänen,

Raisa Kivilahti Leppänen ja Terhi Hakala

Kirjoittajat ovat Riitta Turusen ystäviä.

Haluatko JSN:n JOURNALISTIJÄSENEKSI?

Journalistiliitto hakee ehdokkaita Julkisen sanan neuvoston
varsinaiseksi jäseneksi ja hänen varajäsenekseen kolmivuotis-
kaudelle 2020–2022.

Ehdokkaiden tulee olla liiton jäseniä sekä perehtyneitä
ammattietiikkaan ja Journalistin ohjeisiin.

Valinnoissa painotetaan koko neuvoston monipuolista ja
tasapainoista kokoonpanoa.

Lähetä vapaamuotoinen hakemus **21.10.2019** kello 12.00
mennessä Journalistiliittoon.

Postiosoite:

SJL/Juha Rekola

PL 252, 00531 Helsinki

Sähköposti:

juha.rekola@journalistiliitto.fi

Lisätietoja: 040 512 0036

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

TAPAHTUMAT

Aikuinen, osaatko lukea mediaa?

Lukemisen tapa on muuttunut. Ironia ja sarkasmi tai kolumnit ja mielipidekirjoitukset eivät erotu uutistekstistä. Turun Journalistiyhdistyksen paneelissa Turun kirjamessuilla keskustelevat journalismin opettaja Anne Leppäjärvi, sarkasmia tutkinut psykologi Henri Olkonen ja mediatutkija Reijo Kupiainen. Juontaja Sini Silvan (TJY).

Aika: Pe 4.10. klo 15.30–16.00

Paikka: Jukola-ohjelmatila, Turun messukeskus, Messukentänkatu 9–13, Turku

Järjestäjä: Turun Journalistiyhdistys

Turun, Pirkanmaan ja Satakunnan journalistien laivaseminaari

Turun Journalistiyhdistys, Pirkanmaan Journalistit ja Satakunnan Journalistit ristelevät Turusta Maarianhaminaan ja takaisin journalismiseminaarin merkissä. Aiheina muun muassa totuudenjälkeinen aika ja lääketieteen huuhaan vastustaminen.

Mukaan ovat tervetulleita myös muiden Journalistiliiton yhdistysten jäsenet. Tiedustele tarkempia toimintaohjeita järjestävistä yhdistyksistä.

Aika: 9.11. klo 08.45–19.50

Paikka: Viking Amorella, lähtö Turun satamasta

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: turunjournalistit.fi, pjy.fi, 8.10. mennessä

Järjestäjä: Turun Journalistiyhdistys

KUVAT: SAKARI PIIPPO

Sakari Piippon dokumentaarinen trilogia *Eräitä huomioita Suomen poliittisesta järjestelmästä* koostuu osista Valtioneuvosto, Kunnanvaltuusto ja Vaalit.

Valtioneuvoston kanslian suututtaneet kuvat esillä Valokuvataiteen museossa

Valokuvataiteen museon syysnäyttelyssä on esillä kuvajournalismia, jonka valtioneuvoston kanslia halusi kieltää. Valokuvaaja **Sakari Piippon** näyttely *Eräitä huomioita Suomen poliittisesta järjestelmästä (2015–2019)* esittelee dokumentaarisen trilogian, jonka Valtioneuvoston osan kuvat saattoivat Piippon pulaan syksyllä 2016.

Tuolloin kanslia oli sitä mieltä, että Piippon kuvat esittivät uuden hallituksen ministereitä epäasiallisesti. Se uhkasi Piippona muun muassa

oikeustoimilla. Myös *Journalisti* kirjoitti aiheesta.

Valokuvataiteen museossa on esillä myös keväällä 90 vuotta täyttäneen akateemikko **Caj Breme-rin** klassikkokuvasarja *Suomalainen arkipäivä* sekä kaksi muuta näyttelyä.

Marja Honkonen

Eräitä huomioita Suomen Poliittisesta järjestelmästä -näyttely Suomen valokuvataiteen museossa Kaapelitehtaalla (Tallberginkatu 1 G, Helsinki) 5.1. saakka.

Urjalan Sanomat hakee joukkonsa vahvistukseksi

TOIMITTAJAA

VAKITUISEEN TYÖSUHTEESEEN

Olet lehtialalla jo kokenut konkari ja tunnet toimituksen arjen sekä yleistoimittajan työtavat. Hallitset valokuvauksen sekä taittamisen ja myös verkkolehtimaailma on sinulle tuttu sekä kiinnostava ympäristö. Eduksesi on, jos pystyt tarvittaessa auttamaan myös ilmoitusvalmistajaamme kiirehuippuina. Työsuhteessa noudatetaan kuuden kuukauden koeaikaa.

Jos haluat tarttua haasteeseen ja nauttia paikallislehden monipuolisesta arvasta, **lähetä hakemuksesi 22.9. mennessä** päätoimittajan sähköpostiin osoitteeseen heli.lehtela@urjalansanomat.fi

Lisätietoja numerosta
050 371 7334

HAE HETI!

Urjalan Sanomat on vuonna 1917 perustettu paikallislehti. Sen levikki on noin 5.000 kpl, ja se ilmestyy kerran viikossa eteläisellä Pirkanmaalla Urjalan ja Akaan kuntien alueella. Urjalan Sanomat on itsenäinen ja puolueeton uutis- ja ilmoituslehti.

Tule

PÄÄTOIMITTAJAKSI

MIELENTERVEYSHOITAJA -LEHTEN

Mielenterveyshoitaja -lehti on Suomen Mielenterveyshoitotoimikunnan Liitto ry:n julkaisema ammatillinen jäsenlehti. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa 20–24 sivuisena huhti-, kesä-, syys/loka-, ja joulukuussa.

Lukijakunta kattaa liiton jäsenet, oppilaitoksia ja tärkeimmät yhteistyökumppanit mielenterveys- ja päihdehoitotyössä sekä potilasjärjestöjä. Painosmäärä vaihtelee 2 500–5 500 kpl.

Päätoimittajan työhön kuuluu lehden toimittaminen ja journalistisen aineiston toteuttaminen lehden päätoimittajana, Aineiston hankkiminen sekä tuottaminen ja valokuvaaminen.

Liiton viestintätoimikunta toimii mielenterveys- ja päihdehoidon asiantuntijaroolissa tukien päätoimittajan työtä. Lehden taitto tapahtuu Sanakuva Heli Soikkelin toimesta. Lehden painosta vastaa Wasa Graphics. Tehtävä alkaa 1.1.2020. ja ensimmäinen julkaistava lehti on maaliskuun vaihteessa.

Lisätietoja ja tarjoukset 18.10.2019 mennessä puheenjohtaja Tarja Klemola, tarja.klemola(a)smthl.net p. 040 516 7115.

SMTHL

Suomen Mielenterveyshoitotoimikunnan Liitto ry
www.smthl.net

SUOMEN JOURNALISTILIITTO

PUHELINVAIHE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADDRESS
Siltasaarenkatu 16, 00530
Helsinki
Broholmmsgatan 16, 00530
Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531
Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
etunimi.sukunimi@
journalistiliitto.fi
fornamn.efternamn@
journalistiliitto.fi
VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
journalistiliitto.fi
journalistforbundet.fi

FINKA / A-KASSA
finka.fi, (09) 8689 400

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistför

Pazilaiti Simayijiang,
20

- Uiguuri, muutti Suomeen 2006
- On toiminut feministisen puolueen toisena varapuheenjohtajana
- Feministisen ja antirasistisen kansalaisjärjestö Fem R:n perustaja

Brigita Krasniqi, 22

- Kosovolais-suomalainen, tamperelainen opiskelija ja vihreiden nuorten aktiivi
- Feministisen ja antirasistisen kansalaisjärjestö Fem R:n perustaja

Mitä vittua? -podcastissa puhuvat Brigita Krasniqi (oik.) ja Pazilaiti Simayijiang. "Nimen keksiminen podcastille oli vaikeaa", Krasniqi kertoo. "Kysyimme Twitterissä, että jos olisit me, minkä nimenen olisit. Yksi ehdotus oli Mitä vittua? ja meille on jälkikäteenkin kommentoitu, että se kuvaa hyvin tapaamme reagoida voimakkaasti asioihin. Konnotaatio valemediaan on myös oikein hyvä. Ehkä onnistumme osittain omimaan tämän nimen."

Mitä vittua? on feministinen podcast elämästä, politiikasta ja kaikesta

Maryan Abdulkarimin valinta

Freelancekirjoittaja ja -kouluttaja **Maryan Abdulkarim** valitsi esiteltäväksi **Brigita Krasniqin** ja **Pazilaiti Simayijiengin** toimitaman *Mitä vittua?* -podcastin, jota kak-sikko on tehnyt syyskuusta 2018 saakka. Podcast on kuunneltavissa muun muassa Soundcloudissa ja Spotifyssa.

Podcastin kolmas tekijä on ensimmäisen tuotantokauden aikana mukaan liittynyt tuottaja **Miia Laine**.

"Älykkäät ja ihanat nuoret naiset kuratoivat ja toimittavat keskusteluohjelmaa, jossa he käsittelevät itselleen tärkeitä aiheita", Abdulkarim perustelee.

"Se on hauska, kiinnostava ja ajatuk-sia herättävä. Henkilökohtainen on poliit-tista ja kipeille asioille nauretaan välillä. Kauhean avoimia ja välittömiä tyyppejä. Rakastan."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiantamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Manu Haapalainen, teksti • Liisa Takala, kuva

Se oli sellaista punavihreiden feministien keskustelua. Olimme Tampereen Telakalla yksillä, ja avauduimme toisillemme, kuinka asiat ovat pielessä. Siitä tuli idea, että olisiko kiva, jos meillä olisi joku alusta, missä käsitellä näitä asioita. Keksimme, että podcast olisi meille molemmille hyvä työtapo", kertoo *Mitä vittua?* -podcastia ystävänsä **Pazilaiti "Passu" Simayijiengin** kanssa tekevä **Brigita Krasniqi**.

Mitä vittua? on kahden nuoren naisen vapaamuotoista jutustelua. Simayijieng ja Krasniqi puhuvat viime viikolla alkaneella toisellakin tuotantokaudella ajankohtaisista, isoista yhteiskunnallisista aiheista, mutta myös omasta elämästään ja kuulumisistaan.

"Esikuviamme ovat kaikki aktivistit, jotka tekevät työtä feminismiin ja rasismiin vastustamisen parissa, ja jotka itsessään ovat mahdollistaneet meidän kaltaistemme uusien tekijöiden tulemisen. **Koko Hubara** on hyvä esimerkki.

Kun nauhoituspäivä lähestyy, keskustelemme valitusta teemasta, sävystä ja suurista linjoista, mutta emme päästä kovin tarkasti mitä puhumme. Nauhoitamme yleensä Passun kotona, usein ilman taukoja. Meille on alusta alkaen sanottu, että onpa ihanaa, että on tällainen podcast, jonka kanssa voi pohtia asioita ja samaan aikaan voi kikattaa. Tavoite on jatkossakin kuulostaa samalta kuin kuulostamme käydes-sämme keskenämme vaikka viinilasillisella.

Aluksi äänitimme jaksot Iphonen kuulokkeilla. Tuottaja **Miia Laineen** tultua mukaan tekninen laatu on parantunut. Hän on radioammattilainen, joten käytössämme on nyt paremmat laitteet.

Mitä vittua? on nykyään meidän kolmen yhteinen projekti. Miia pani meille viestiä, että tykkään paljon podcastistanne, olen radiotuottaja ja auttaisin mielelläni. Passu oli tallentanut Miian numeron väärin puhelimeensa ja ihmettelimme, kun viesteihimme ei enää tullut mitään vastausta. Lopulta Miia löysi meidät uudestaan Facebookin kautta.

Emme ole saaneet juuri lainkaan epäasiallista palautetta. Palautteen-antaja voi olla eri mieltä asiamme tärkeydestä, mutta sehän on vain hänen mielipiteensä. Joskus olemme feminismiä käsitellessämme käyttäneet käsitteitä huolimattomasti, ja myös siitä olemme saaneet ihan tärkeää palautetta." •

Viestinnästä
journalismiin siirtyvän
on muistettava ja unohdettava
kaikki, mitä on edellisestä
työnantajasta
oppinut.